

Solidarita

86
2014
LEDEN

WWW.SOCSOL.CZ

CENA 30 Kč | SOLIDÁRNÍ CENA 40 Kč

Solidarita

VYDÁVÁ SOCIALISTICKÁ SOLIDARITA
ZA PŘÍSPĚNÍ KOLEKTIVU AUTORŮ

Registrační číslo Ministerstva kultury ČR: E 20370

Web: www.socsol.cz

Redakční e-mail: redakce@socsol.cz

Předplatitelský e-mail: předplatne@socsol.cz

Předplatitelská linka: + 420 722 133 743

Doručovací adresa: **Socialistická solidarita,**

P.O. Box 469, 111 21, Praha 1

Na tomto čísle se redakčně podíleli: **Vítězslav Lamač,**
Tomáš Korda, Dominik Forman, Filip Vidimský
Závěrečné korektury: **Karolína Babíčková, Anna Zitová**

Původními texty a překlady přispěli: Martin Churaň,
Adam Bartoš, Eliška Kubicová, Vítězslav Lamač, Iveta
Lysoňková, Linda Sokačová, Nikola Čuřík, Světlana
Simonska, Štěpán Lohr, Jakub Hornáček

Návrh obálky: **Alexey Klyuykov**

Ilustrace: **Štěpán Tesař, Jakub Roczek,**

Lucie Vychodilová, Alexey Klyuykov

Sazba: **Václav Pajkrť**

Prodejní místa časopisu:

KAMENNÝ OBCHOD FAIR&BIO

Sokolovská 29, Praha 8

DIVUS – GALERIE, DIVADLO,

KNIHKUPECTVÍ A KAVÁRNA

Bubenská 1, Praha 7

GALERIE BERLINSKEJ MODEL

Podplukovníka Sochora 9, Praha 7

GALERIE TRANZITDISPLAY

Dittrichova 9, Praha 2

KAVÁRNA TŘI OCÁSCI

Gorkého 37, Brno

TABÁK HOLEŠOVSKÝ

Hrnčířská 65, Ústí nad Labem

ČESKÁ ČAJOVNA

U Školy 121, Nové Strašecí

Měsíčník Solidarita je nevýdělečné periodikum. Utržené peníze z prodeje jsou investovány do nákladu následujícího čísla. Náměty na články posílejte na redakční e-mail. Otázky zájemců o předplatné zodpovíme na předplatitelském e-mailu. Otázky zájemců o distribuci zodpovíme na redakčním e-mailu.

Obsah

Úvodem

3

ROZHOVOR

Rozhovory s osobnostmi české levice nad stavem české politiky
a nad jejími vyhlídkami:

Ilona Švihlíková

4

Ondřej Marek

5

Ivana Mariposa Čonková

6

Tomáš Tožička

7

DOMÁCÍ

Důstojný domov pro všechny. Manifestace za práva lidí bez domova.

10

Stane se zdravotnictví obětí finančních predátorů?

12

ZAHRANIČNÍ

Italské hnutí „vidláků“ a krize soudobého kapitalismu

14

Všichni proti fašismu

18

Maďarsko: symptom současné Evropy

20

Nelson Mandela 1918–2013

22

Neuvěřitelné vítězství Kšamy Sawantové

24

HISTORIE

Z dějin třídních bojů – Haiti 1804, Mexiko 1994, Vídeň 1884

26

ODBORY VE SVĚTĚ

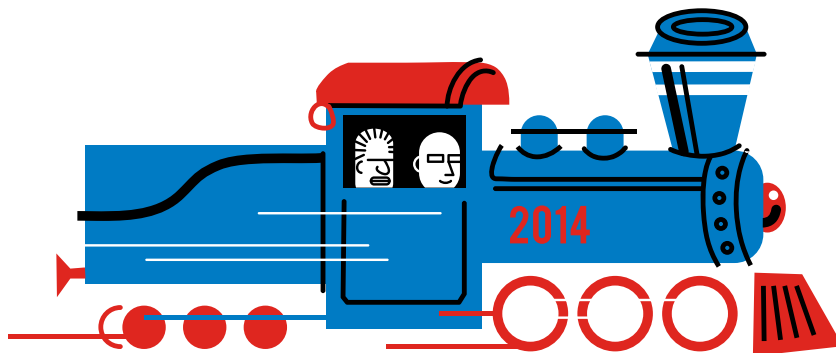
Jižní Korea, Kambodža a Německo

27

STÁTNÍ KAPITALISMUS

Chris Harman: Krize v zemědělství (Doslov z roku 1988)

28

„

SOLIDARITU ČTU RÁD. PŘEDEVŠÍM PROTO, ŽE PŘEDSTAVUJE JEDEN Z MÁLA ALTERNATIVNÍCH HLASŮ V NAŠEM OPĚT ZGLAJCHŠALTOVANÉM VEŘEJNÉM PROSTORU. A HLAVNĚ JE TO HLAS, KTERÝ JE KRITICKÝ KE VŠEM PROUDŮM. SOLIDARITA NEŠETŘÍ „TY NAŠE“ JEN PROTO, ŽE JSOU NÁM BLIŽŠÍ NEŽ TI, KTEŘÍ PŘEDSTAVUJÍ IDEOVÉ SOUPEŘE.

STANISLAV ŠTECH, PROREKTOR UNIVERZITY KARLOVY

Vážení čtenáři, vážení čtenáři,

Zkraje nového roku se vládní strany pochlubily veřejnosti koaliční smlouvou. Opticky vypadá celkem slibně, či spíše slibněji, než koaliční smlouva předchozí vlády. To však samo o sobě moc neznamená, vezmeme-li v potaz, že Nečas a jeho klika vládl způsobem, který neměl obdoby. Mnohdy mu činilo obtíže nejen vládnout, ale dokonce zajistit pouhou správu státu. Navazovat na tuto vládu „ne-vládu“, když tedy vynecháme Rusnokův úřednický kabinet, se proto může na jedné straně zdát jako dar z nebes. Na druhou stranu ovšem minulá koalice dále prohloubila rozčarování obyvatel a následkem toho bude pro novou vládu náročné uspokojit očekávání, které do ní voliči vložili. Obzvláště pokud strany budoucí vládní koalice lákaly lid abstraktními bezobsažnými hesly typu „bude líp“ či „fungující stát“. Stěží může být něco jistějšího než to, že lépe nebude.

Příznaky toho, že nás nečekají zrovna šťastné zítřky, se projevily už před jmenováním vlády. Na tiskové konferenci nové koalice Babiš pověděl, že zachránil zemi před levicovou vládou. Na jiné tiskovce zase neměl žádné zábrany využít tuto příležitost pro propagaci svého Agrofertu. Co na to náš pohrobek levicové strany? Co na to pan Sobotka, Zaorálek a další z vítězného křídla ČSSD? Nakolik se zocelili po litém souboji uvnitř ČSSD s pragmatickými haškovci, prozrazuje jejich němý zkoprnělý výraz ve tváři, který potvrdil jejich slabost a zároveň dal jasně najevo, kdo bude ve vládě hrát prim.

Kromě této trapnosti dostala veřejnost od vládní koalice další dárek k ježíšku v podobě ministra kultury Daniela Hermana. Od tohoto člena KDU-ČSL se jistě dovíme, že církevní restituce představují jeden z největších kulturních výdobytků poslední doby, a jakožto bývalý šéf Ústavu stavu pro studium totalitních režimů též jistě nezapomene dodat, že byly nezbytným krokem k odčinění zločinů napáchaných minulým režimem. S logikou této argumen-

tace, která horuje pro různá vypořádání se s minulostí a nápravu škod, je již ta svízal, že jaksi omylem zločinů minulého režimu bagatelizuje, když je přepočítává na peníze, přestože o nich mluví jako o krajním a monstrózním zlu. Jako by se snad s dědictvím minulosti dalo vyrovnat tak snadno – jednoduchým převedením zločinů starého režimu do účetní rozvahy má dáti / dal. Proto se kapitalismus, který mluví výhradně jazykem peněz, nemůže nikdy s dědictvím minulosti vypořádat, ačkoli mu toto vypořádání leží na srdci.

Vrátíme-li se zpět k budoucím ministrům, je nutné s povděkem přivítat jmenování ministra obrany Martina Stropnického, u kterého je díky jeho hereckému kumštu naděje, že bude-li třeba, aby ministr obrany po vzoru ministryně obrany Parkanové vystoupil v nějakém propagačním videoklipu, zhostí se této své role na výbornou.

Oklamat názvem resortu bychom se neměli nechat ani v dalším případě, kdy se do čela ministerstva životního prostředí postavil bývalý generální ředitel Lovochemie a člen představenstva Svazu chemického průmyslu Richard Brabec. Ale nemáme čeho se obávat. V rámci své praxe se totiž prý citlivě zabýval i dopady na životní prostředí.

Když opustíme personální složení vlády, které už samo o sobě leccos napovídá, a zaměříme se na obsah koaliční smlouvy, můžeme se oprávněně ptát, jaký pozitivní dopad mělo vítězství tzv. idealistického „progresivního“ křídla ČSSD. Je na příznivcích tzv. moderní levice, kteří podporovali Sobotkovo křídlo v ČSSD, aby si položili otázku, zda by náhodou obdobnou koaliční smlouvu nepodepsal i zrádný pučista Hašek. A zda lze moderní levici budovat tak snadno – podpořením jednoho z křídel sociální demokracie.

Právě toho, jaké cesty může česká levice do budoucna volit, se dotýkají otázky, na které

nám odpověděli Ivana Mariposa Čonková, Ondřej Marek, Ilona Švihlíková a Tomáš Tožička. Rovněž se vyjadřují k nově vznikající vládě a k často diskutovanému tématu nového levicového subjektu.

Ze zahraniční rubriky upozorníme na článek Jakuba Horňáčka, v němž analyzuje italské movimento dei forconi (hnutí vidlí) a ptá se, odkud se toto převážně zemědělské protestní hnutí s někdy takřka revoluční rétorikou vzalo a jak si vysvětlit nejen jeho vznik, ale též i jeho náhlé vyvanutí a odchod ze scény.

V tomto čísle věnujeme text Nelsonu Mandelovi, kde je zhodnoceno jeho politické účinkování. A aby toho ze zahraničí nebylo málo, zmíníme zde ještě článek o překvapivém, ale o to cennějším vítězství socialistky Kšamy Sawantové v komunálních volbách v Seattlu. Možná si řeknete, že jde pouze o komunální volby, které tolik neznamenají, budiž, ale tento fakt přebíjí symbolická stránka jejího vítězství. Úspěch této kandidátky, pro kterou socialismus nejenže nepředstavuje sprosté slovo, ale která ho dokonce s úctou přijímá, dává tušit, že ideologické ledy tají. Dává tušit, že černobílé vidění světa, které dogmaticky ztotožňuje socialismus se zlem a tzv. demokratický kapitalismus s dobrem, se rozpadá. Jako se v postkomunistických zemích rozkládá obraz Západu (viz minulé číslo, kde jsme uvedli esej Borise Budena, teoretika konce postkomunismu), tak se na Západě drolí obraz Východu, respektive obraz socialismu jakožto říše zla, který na Západě zakořenila jeho interpretace studené války. Obrazy Východu a Západu tak sice mají svou platnost, nikoli však absolutní, ale pouze historickou. Oba totiž spadají do určité epochy, které právě zvoní hrana.

Tímto přejeme našim čtenářům hodně sluchu v novém roce.

Vaše redakce

Předplatte si Solidaritu

roční předplatné **480 Kč**, půlroční předplatné **240 Kč**

objednávejte na: předplatne@socsol.cz

v případě dotazů volejte na předplatitelskou linku **722 133 743**

Rozhovory s osobnostmi české levice nad stavem české politiky a nad jejími vyhlídkami

Ilonu Švihlíkovou, Ondřeje Marka, Ivanu Čonkovou a Tomáše Tožičku jsme oslovili, aby čtenářům Solidarity předestřeli jejich stanovisko k současnému politickému dění po parlamentních volbách, jejich názor na odkaz Nečasovy vlády a též i postoj ohledně budoucnosti české politiky.

Ilona Švihlíková

V roce 2013 proběhly předčasné volby, které definitivně ukončily vládu bývalé trojkoalice ODS, TOP09 a LIDEM. Jak hodnotíte jejich výsledek? A co očekáváte od nové trojkoalice ČSSD, KDU-ČSL a ANO?

Výsledek předčasných voleb ukázal, že sociální demokracie si svou příliš umírněnou kampaní nechala sebrat mnoho voličů. Navíc se ukazuje, že její vnitřní stav je mnohem horší, než bylo i pesimisty předjímano. Když jsem psala pro Britské listy, že socdem je rok vzdálená od vývoje v ODS, tak jsem zřejmě měla zvolit kratší časový horizont.

Voliče oslovila nová hnutí, která byla - na rozdíl od ČSSD - schopna uchopit hněv a frustraci voličů. Oslovil T. Okamura s konceptem přímé demokracie a především hnutí Andreje Babiše - vlastně politická divize Agrofertu, přestože v té době hnutí ANO nemělo téměř žádný program. To bezesporu hodně vypoovídá nejen o vlivu peněz na vedení volební kampaně, ale také o náladě mezi obyvatelstvem.

Jsmo v období přeskupování sil - čímž už narážím na čtvrtou otázku - kdy se otevírá prostor pro nové subjekty. To ovšem neznamená automaticky jejich úspěšnost.

Návrat lidovců hodnotím vysloveně negativně. Jestliže je ANO politická divize Agrofertu, tak KDU je politická divize kato-

lické církve. Představa, že budou mít pod kontrolou ministerstvo kultury a zemědělství, je noční můra. Angažmá KDU ve vládě je přímé ohrožení sekulární podoby českého státu.

Koaliční smlouva je bezesporu zajímavý dokument, ve kterém lze najít řadu pozitivních bodů (pro podrobnosti bych čtenáře odkázala na stanovisko SPaSu, které je vlastně analýzou koaliční smlouvy). Pokud se ovšem ČSSD nechá přitlačit KDU ke zdi, což tak rozhodně vypadá, je otázkou, zda jediné, co se nenaplní, nebudou jen „církevní restituce“. Očekávám, že v programovém prohlášení vlády se objeví to, co v koaliční smlouvě chybí, tj. jasně a stručně shrnutý aktuální stav jednotlivých rezortů, časově seřazené priority vlády, zdroje, které si změny vyžadají, včetně doprovodných změn daňového mixu. Jinak by koaliční smlouva zůstala jen souborem přání.

Jaké největší problémy zde zanechaly pravicové neoliberální vlády?

Asi se očekává, že budu vyjmenovávat ekonomické problémy: od nevyrovnaného daňového mixu, který preferuje ty nejbohatší, k narůstající nerovnosti ve společnosti, nárůstu pracující chudoby, oslabení veřejného sektoru atd. To jsou bezesporu všechno velice vážné problémy. Nejvážnější je podle mne ovšem „ideologické“ působení pravice, která ovládá téměř veškerá média a také se může spolehnout na svou „kulturní frontu“ a katolickou církev - mimochodem tyhle tři okruhy se začínají propojovat. Právici se podařilo ve společnosti zahnídit řadu pojmů, které levice - často neschopná argumentovat - začala také přejímat, což je výsostný znak jejího úpadku. Mám na mysli celou tu debatu „kdo na kom parazituje, daně jako trest pro „úspěšné“, svoboda jako pravicová hodnota. Levice si nechala ukrást slova a není schopná kontrolovat pravicového primitivismu. Druhý zásadní bod, který vidím jako pedagog dnes a denně, je katastrofální úpadek vzdělání a kritického myšlení.

Jak hodnotíte politiku a budoucnost dvou levicových stran, ČSSD a KSČM? Může přiblížit něco pozitivního?

ČSSD je vnitřně v podobné pozici jako ODS. Je tam mnoho vynikajících, pracovitých lidí, ale

povětšinou nemají šanci se dostat „nahoru“, protože už si na ně došlápnou místní kmoťi a bratrstva. Ta strana vnitřně degeneruje a vytváří si systém „nepříznivého výběru“ a taky je to bohužel vidět. Na angažmá ve vládě se ČSSD moc těšila, ale když už znovu utrpěla Pyrrhovo vítězství, musí si udělat analýzu a ne jen rituálně věšet Haška a spol. někde na nádvoří Lidového domu. To není řešení vnitřní ideové vyprázdněnosti. Na druhou stranu bych ČSSD nepohrřbivala příliš brzy, je to nejstarší strana v systému s velkou tradicí - katastrofální ovšem je, že tyto tradice sama strana málo zná. Ve vládě bude v nehorší pozici, ponese následky za všechny neúspěchy, a případné úspěchy si mediálně přivlastní ANO. Navíc tam mohou být rozkladné elementy, protože B. Sobotka se obklopuje lidmi, kteří neradi čekají a mají značné ambice - a teď opravdu nemyslím pana Haška či pana Škromacha.

KSČM se bude prezentovat jako jediná levicová opozice a je na ní, jak tuto roli uchopí, a to jak směrem dovnitř tak navenek. Pokud se vládě nebude dařit plnit očekávání, bezesporu může KSČM celkem bezprácně sbírat protestní hlasy - což pro ni ovšem nebude nová situace. Už dávno mělo být zrušeno bohumínské usnesení, protože současná - často ovšem jen mediálně představovaná ghettoizace komunistů - slouží jenom pravici ke strategii „rozděl a panuj“.

Co říkáte na snahu vytvořit na půdorysu protivládních aktivistů nový levicový subjekt?

Podmínky jsou příznivé, můj postoj by si vyžádal podrobnější analýzu východisek a z toho plynoucích následků. Snad jen náznakem: oceňuji slovo subjekt. Nemělo by se totiž, podle mého názoru, jednat „jen“ o politiku.

Co byste popřála čtenářům Solidarity do roku 2014?

Půjčím si s dovolením P. B. Shelleyho :

Snášet žal, i když zoufá naděje,
Odpouštět bezpráví, ač kruté je,
Vzdorovat moci, i když drtí chce,
Milovat, trpět, nežli z rozvalin,
Naděje stvoří nový velký čin...

Ondřej Marek

V roce 2013 proběhly předčasné volby, které definitivně ukončily vládu bývalé trojkoalice ODS, TOP09 a LIDEM. Jak hodnotíte jejich výsledek? A co očekáváte od nové trojkoalice ČSSD, KDU-ČSL a ANO?

Výsledek voleb pro mne znamená především pokračování eroze důvěry v současný politický systém založený na zastupitelské demokracii a na tradičních politických stranách.

Čekat od nové trojkoalice kroky adekvátní současné krizi globálního kapitalismu čekat nemohu, a ani nebudu. V nejlepším případě snad tato koalice může zvrátit krizi důvěry v demokratické volby a politické strany hlásící se stále ještě k parlamentní demokracii a k obecně lidským právům. Tato krize se projevuje především u decimované, tzv. střední třídy. Tím by mohla zabránit nástupu násilnických stran a hnutí typu DSSS. V nejhorším případě trojkoalice svým praktickým jednáním, resp. nejednáním, naopak politický nástup takovýchto subjektů a jejich otevřeně rasistické a nenávistné agendy dále urychlí, a to napříč celou společností.

Jaké největší problémy zde zanechaly pravicové neoliberalní vlády?

Především změnu převládající atmosféry ve společnosti, jejíž překonání bude možná těžší, než si teď myslíme. Tu bych ve zkratce charakterizoval takto: chudí a všichni s různými sociálními, zdravotními a jinými handicapami si za své problémy mohou sami. Není vůbec nutné se jejich osudem zabírat či se jim snažit jakkoliv pomáhat. Spíše naopak.

Měřítkem kvality života zdravé, produktivní a konzumující části společnosti, do které zajisté patřím já i moje rodina, je výhradně má osobní spokojenost. Jiné cíle přeci neexistují a jakákoliv solidarita je nežádoucí.

Jak hodnotíte politiku a budoucnost dvou levicových stran, ČSSD a KSČM? Může přinést něco pozitivního?

Ano, pokud tyto strany začnou skutečně pracovat se současným kapitalismem a jeho dobře viditelnými ekonomickými, ekologickými a společenskými nedostatečnostmi, selháváním a rozpory jako s reálným politickým problémem, který si vyžaduje adekvátní řešení. A pokud se nezáleknou politické radikalitě těchto řešení, zejména v ekonomické oblasti.

Co říkáte na snahu vytvořit na půdorysu protivládních aktivistů nový levicový subjekt?

Takovýto levicový subjekt je nutností, z důvodů, které jsem se snažil nastínit i v odpovědích na výše položené otázky. Bude to nezbytné, pokud existující tradiční levicové strany typu ČSSD a KSČM nesplní svou současnou úlohu, čemuž zatím, zdá se, nic nenasvědčuje.

Co byste popřáli členům Solidarity do roku 2014?

Hodně sil v boji proti pasivitě, pesimismu a cynismu, jejichž kombinace se zdá být pro pozitivní vývoj české společnosti stále smrtící.

Ivana Mariposa Čonková

V roce 2013 proběhly předčasné volby, které definitivně ukončily vládu bývalé trojkoalice ODS, TOP09 a LIDEM. Jak hodnotíte jejich výsledek? A co očekáváte od nové trojkoalice ČSSD, KDU-ČSL a ANO?

Přála bych si od nové koalice, že projeví nejen vůli ke změně, ale že také změnu provede a aktivně tak podpoří emancipaci Romů, která bude přínosná pro celou společnost. Obávám se však, že bez tlaku občanské společnosti a transformace aktivismu do politiky to současná koalice neudělá.

Samotný výsledek voleb vnímám jako velké překvapení. Na jedné straně se zdá, že vyhrála levicová témata, jako jsou přímá demokracie, boj proti „užvaněným politikům“ atd. Na druhé straně se volby hodně soustředily na osoby „vůdců – mediálních tváří“ jako jsou Babiš a Okamura, což s sebou nese nebezpečí jejich zbožštění. Volí se tváře a nikoliv programy a naprosto se vytrácejí politické ideje, tj. otázky po tom, v jaké společnosti chceme žít. Připomíná to tak trochu třicátá léta dvacátého století, kdy se také vše točilo kolem vůdců, a jak to nakonec dopadlo?

Poslední postřeh: mnoho nízkopříjmových a někdy až chudých lidí volilo naprosto proti svým zájmům. Teď mám na mysli konkrétně volbu ANO. Přitom zájmy Agrofertu

a Andereje Babiše jsou na míle vzdáleny těm, kteří nevědí, zda budou mít příští měsíc na nájem.

Jaké největší problémy zde zanechaly pravicové neoliberální vlády?

Znefunkčnění úřadů práce. Zmršený a drahý projekt S-karet. Žádná politika aktivní zaměstnanosti. Nulová politika proti sociálnímu vyloučení. Ideologické zneužívání krize, viz. „nepřízpusobiví“ a zneužívání sociálních dávek. Žádný pohyb směrem k inkluzivnímu vzdělávání. Zhroucení systému čerpání peněz z evropských fondů. A nakonec, naprosté pohrdání názory občanů.

Jak hodnotíte politiku a budoucnost dvou levicových stran, ČSSD a KSČM? Může přinést něco pozitivního?

Ani jedné z oficiálních levicových stran nedůvěřuji. KSČM nemohu odpustit paternalistický přístup k Romům. Za minulého režimu byly často rozbíjeny širší rodinné vazby, Romové byli rozmisťováni po území bývalého Československa jako poměrně levná pracovní síla. Jenže tato „paternalistická integrace“ mohla fungovat jen v systému státního monopolu, kdy kombinací zvyšování životní úrovně a represí byl tento systém relativně stabilní.

Dnes se někteří představitelé KSČM vezou na vlně rasismu a volají po pořádku. Jako levicovým představitelům jim také

nemohu odpustit, že opakují lži o „zneužívání“ sociálních dávek, které vymyslela pravice.

ČSSD vyčítám stejně jako komunistům neschopnost postavit se rasismu na místní úrovni. Její někteří představitelé rasismu dokonce nahrávají. Místo inkluze opět navrhují jen represí. Samozřejmě, že v těchto stranách jsou i výjimky, ale jako organizace podle mého nefungují. Nejvíce jim vyčítám, že zneužili pojem levice, zdiskreditovali ho a vzbudili k němu odpor.

Co říkáte na snahu vytvořit na půdorysu protivládních aktivistů nový levicový subjekt?

To znamená, že přijdeme o protivládní aktivisty? Snahu vítám, realizaci o to víc, pokud se podaří pojem levice očistit konkrétní politickou prací. To jako aktivisté umíme. Doufám, že takový subjekt získá dostatečnou podporu, aby mohl zabránit dalšímu rozvíření sociálních nůžek a přispěl k nastoupení cesty k České republice, která nebude sociálně ani rasově rozdělená.

Co byste popřáli členům Solidarity do roku 2014?

Chtěla bych jim popřát, aby na své cestě za svobodou vždycky viděli světlo, které je vede, nenechali se zmást touhou ega a tlakem odpůrců, aby pokračovali s ještě větší tvořivostí a odhodláním dál. Opre Roma – Češi s náma!

Tomáš Tožička

V roce 2013 proběhly předčasné volby, které definitivně ukončily vládu bývalé trojkoalice ODS, TOP09 a LIDEM. Jak hodnotíte jejich výsledek? A co očekáváte od nové trojkoalice ČSSD, KDU-ČSL a ANO?

Volby ukázaly dvě věci. Český volič je zoufalý, neorientuje se v situaci a neví, koho volit. České politické strany jsou na tom ale ještě hůře. Ty, které za sebou mají už pár let existence, jsou protkány svazující sítí intrik a zájmů, že na občana zaměřenou politiku už nezbyvá prostor. Nové strany jsou pak směsicí populismu, naivity a nerozumu.

Vznikající koalice přijala koaliční dokument ve stylu sociálního státu osmdesátých let: kola se točí, komíny kouří, všichni se máme dobře a příroda je tu pro rekreaci pracujících a na golfová hřiště bankéřů a kapitánů průmyslu. Situace je však jiná a vyžaduje nové přístupy. Ty ale budeme mezi současným politicko-ekonomickým establishmentem nové vlády jen těžko hledat.

Jaké největší problémy zde zanechaly pravicové neoliberální vlády?

Především je to rozvrát ekonomiky. Bankovnictví, které brzdí podnikání, průmyslová odvětví napojená na zájmy politiků, akceptace a nepřímá podpora daňových úniků a na to vše zákonitě napojená korupce.

Zákon o státní službě byl nejen pozdržen, ale nakonec byl navržen nový nefunkční paskvil. Místo podpory postižených regionů a řešení konkrétních problémů jsme dostávali jen ideologické návody, které nemají žádnou oporu v realitě. Výsledkem je dlouhodobá ekonomická i morální stagnace.

Jak hodnotíte politiku a budoucnost dvou levicových stran, ČSSD a KSČM? Může přinést něco pozitivního?

KSČM je dlouhodobě v krizi. Na celostátní úrovni nepřináší žádnou levicovou vizi, naopak někteří její představitelé podporují neoliberální proudy. V regionech pak hraje už od devadesátých let stejnou politiku, jako ostatní velké strany. Liberální křídlo je slabé.

ČSSD je v zoufalém stavu. Současné vedení je nyní blíže politice evropských sociálních demokratů. Když ovšem pomineme, že ani to není žádná výhra, nemůžeme si nevšimnout, že je slabé a neskýtá žádné záruky udržení tohoto trendu. Příkladem je, jak ČSSD hodila přes palubu nevládní organizace i Vladimíra Špidlu a přenechala životní prostředí chemickému průmyslu.

Obě strany potřebují zásadní reformu. Je otázkou, zda k ní mohou dojít jinak, než přes podobnou krizi, kterou prochází ODS. Komunisté jsou ve výhodě, protože jsou dlouhodobě v pozici, kdy nemusí nést vládní odpovědnost a ještě se mohou tvářit,

že to není jejich vina. Tak sice jejich preference rostou, ale krize se prohlubuje a přitom zůstává skryta.

Co říkáte na snahu vytvořit na půdorysu protivládních aktivistů nový levicový subjekt?

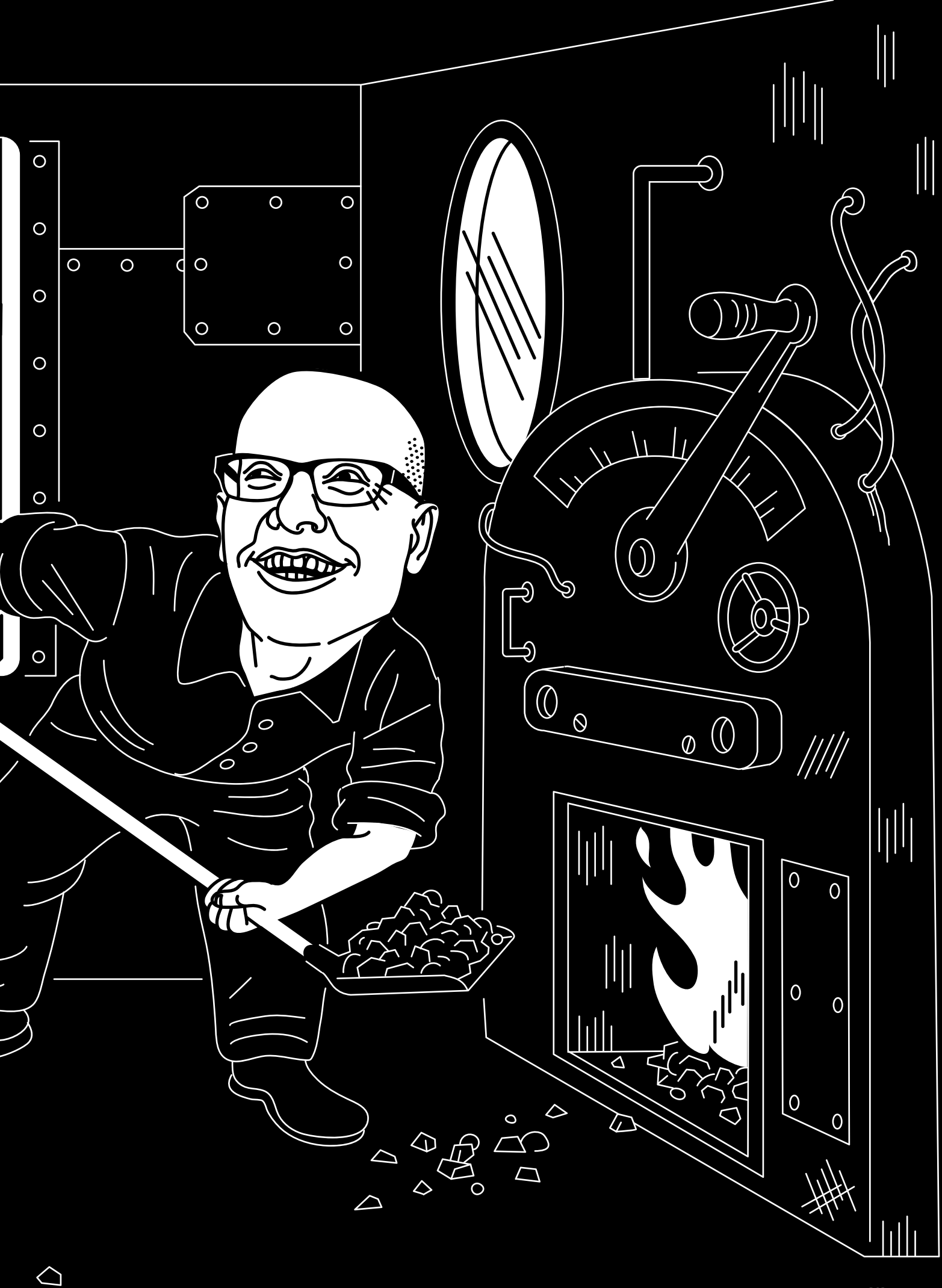
Samotná „anti-pozice“ je málo ke zformování dlouhodobě udržitelné skupiny, které ještě k tomu má ambici stát se politickou stranou a tedy mít složitou strukturu. Obecně nezbytnost celostátní struktury vnímám jako nejsložitější, vyžadující obrovské časové a organizační kapacity (pokud nemáte dost financí vytvořit takový projekt z centra).

Ale vnímám i složitost ustavujícího procesu, v němž budou zapojeny levicové skupiny, které mají mnohdy jen pár desítek členů, ale mezi nimiž panují velké ideové a mnohdy bohužel i osobní spory. Dokud se nepodaří překonat tento problém, je jakékoli uvažování o nové straně vzniklé mimo struktury již existujících partají, bezpředmětné.

Co byste popřáli členům Solidarity do roku 2014?

Přeji jim hodně příjemných okamžiků s jejich rodinami, blízkými, přáteli. Hodně vzájemné lásky i společných, hlavně veselých, zážitků. Jsem si jist, že to jsou základní stavební kameny, které potřebujeme ke každé pozitivní změně.

Důstojný domov pro všechny. Manifestace za práva lidí bez domova.

LINDA SOKAČOVÁ

9. prosince Platforma pro sociální bydlení a občanské sdružení Agapé uspořádaly v Praze před hlavním nádražím manifestaci za práva lidí bez domova. Z práva těch, kteří žijí na ulici, i těch, kteří se musí protloukat nedůstojným a drahým bydlením. Na pódiu se vystřídali mluvčí Platformy a Agapé, lidé bez domova, skupiny, které se rozhodly akci podpořit, a hudby se zhostili i ti, kteří znají Hlavní nádraží nejen jako nástupní místo na vlak.

▲ Rodiče jí jistě vysvětlí, že to tak být musí. (zdroj: www.mayorofvancouver.ca)

Platforma se rozhodla akci zorganizovat u příležitosti Dne lidských práv (10. prosince) a také kvůli připravované vládní koncepci sociálního bydlení, která je spíše než podkladem pro kvalitní politiku dalším mýstkem pro rozvoj ubytoven a pro nárůst počtu bezdomovců žijících v jejich nedůstojném prostředí. Koncepce z pera ministerstva pro místní rozvoj má podle Platformy několik zásadních **nedostatků**:

1. Nedefinuje cílovou skupinu sociálního bydlení, přitom koncepce bydlení ČR do roku 2020 jasně zadala, že cílová skupina má být určena na základě vymezení bytové nouze. To však v dokumentu chybí.
2. Nad rámec nefungující bytové politiky státu, v jejímž důsledku dnes žije asi 100 000 lidí na ubytovnách, navrhuje především posílení sociální práce a stavbu dalších ubytoven. Sociální pracovníci však sami pro své klienty sociální byty nepostaví a podpora výstavby dalších ubytoven může vést pouze ke zvyšování

sociálního konfliktu a růstu počtu lidí bez domova.

3. Neříká, kdo by měl sociální bydlení zajišťovat, jak by mělo vypadat a kdo by za jeho existenci měl být zodpovědný.
4. Navrhuje omezit pobyt lidí, kteří potřebují především bydlení, v azylových domech, ale nenabízí žádnou možnost, kam jinam by mohli jít.

Proto ve stejný den Platforma uspořádala tiskovou konferenci v prostorách azylového domu Armády spásy v Holešovicích, kde vystoupili nejen zástupci Platformy a Armády spásy, ale také Petr Bláha, který si složitým životem bez domova prošel na ulici i v ubytovně. A jednoznačně říká ubytovným ne.

Celý den se tématu věnovala média, včetně České televize, která přinesla zpravodajství i z akce na Hlavním nádraží. Ta začala v 17 hodin minutou ticha za všechny umřelé lidi bez domova. Na akci zahrály romské hiphopové skupiny Angel Mafia a Cincinaty, které jsou svěřenci Bonuse, skupina Jízda na

slonovi a rapperka Potmě. Nejdůležitější ale byla vystoupení lidí bez domova, kteří sdíleli svoje zkušenosti ze života na ulici a touhu po normálním, důstojném bydlení. Všichni měli možnost najít se díky iniciativě Food Not Bombs, která rozdávala jídlo zdarma, a také si mohli vybrat zimní oblečení.

Každý, kdo měl zájem podpořit důstojné sociální bydlení v České republice, mohl podepsat otevřený dopis Platformy premiéru Rusnokovi. U informačního stánku se zastavilo široké spektrum lidí: lidé bez domova, ti, kteří mají zkušenosti z ubytoven i nájemníci, kteří řeší problém vysokého nájemného. Podpisy byly předány premiérovi na schůzce se zástupci Platformy pro sociální bydlení. Premiér Rusnok naštěstí vyjádřil myšlenku, že si dovede představit, že koncepci jeho vláda už neschválí. A my doufáme, že tomu tak skutečně bude a podaří se vytvořit kvalitní koncepci, která bude respektovat práva lidí bez domova a zohlední jejich potřeby.

*Autorka je členkou Platformy pro sociální bydlení
www.socialni-bydleni.org*

SOLIDARITA

**VYCHÁZÍ PRAVIDELNĚ KAŽDÝ
MĚSÍC JAKO NEZÁVISLÝ
LEVICOVÝ ČASOPIS**

Jelikož nejsme spoutáni žádným soukromým zájmem, můžeme Vám nabízet kvalitní a necenzurované informace, které v jiných médiích nenaleznete. Naši redaktoři a přispěvatelé s vypětím všech sil pracují měsíc co měsíc na tom, aby Vám přinesli nejpodstatnější rozhovory, reportáže, analýzy a komentáře z domova i ze zahraničí. A to především na taková témata, o kterých se jiní neodvažují psát. Vzhledem k tomu, že fungujeme na dobrovolné bázi a jedinou naší motivací je vůle šířit osvobozující a demokratické myšlení, vydávání časopisu závisí na finanční podpoře Vás, čtenářů. Abychom Vám mohli nadále poskytovat kvalitní periodikum a vycházet ve stále větších nákladech, potřebujeme Vaši podporu. Proto Vás vyzýváme, abyste si Solidaritu předplatili. Další významnou formou podpory je zřídit si trvalý měsíční finanční příkaz na Vašem účtu. Číslo účtu: 2100245047/2010 Předplatné objednávejte na predplatne@socsol.cz

**PODPOŘTE NÁS
NA NÁŠ ÚČET NEBO
SI SOLIDARITU
PŘEDPLAŤTE!**

Stane se zdravotnictví obětí finančních predátorů?

NIKOLA ČUŘÍK

V důsledku dlouhodobého podfinancování se česká zdravotnická zařízení topí v dlužích. Této situace začalo využívat několik finančních skupin v čele se společností Magellan, jež se specializují na skupování pohledávek od dodavatelů nemocnic. Tento byznys se prudce rozvíjí a jeho vyústěním mohou být i exekuce nezbytných zdravotnických přístrojů či celých nemocnic, nebo jejich nucená privatizace.

▲ Nemocnice Tomáše Bati ve Zlíně

České zdravotnictví se topí až po uši v dlužích. Závazky nemocnic po lhůtě splatnosti činily za první pololetí loňského roku 5,2 miliardy korun. Na závazky fakultních nemocnic a dalších zdravotnických zařízení řízených přímo ministerstvem zdravotnictví z toho připadaly 2,1 miliardy korun. Vloni například Fakultní nemocnice Hradec Králové nebo brněnská Fakultní nemocnice u sv. Anny hospodařily každá se ztrátou 125 milionů korun. Na 1,5 miliardy dluží svým dodavatelům nemocnice zřizované kraji. Nejzadluženější z krajských nemocnic je Zlínská nemocnice Tomáše Bati, která dodavatelům dluží neuvěřitelných 750 milionů korun. Velké dluhy mají ale i nemocnice v dalších krajích, např. Karlovarská nemocnice (zařízení v Karlových Varech a Chebu) dluží 100 milionů korun. V dlužích žije třetina všech českých nemocnic a zhruba polovina má v letošním roce ekonomické potíže.

Za této situace začala na českém trhu expandovat finanční nebankovní společnost Magellan, donedávna působící pod jménem Medfinance Magellan, která je dceřinou společností polské firmy Magellan S. A. Ta je vlastněna pojišťovnami, které podnikají v oblasti zdravotního, penzijního a životního pojištění (Generali, ING, Aviva, AEGON), a investičním fondem Enterprise Investors. Zatímco polská mateřská firma se zabývá ve velké míře poskytováním

úvěru nemocnicím, její česká (a slovenská) dcera soustředila pozornost především na odkupování pohledávek, které vůči nemocnicím mají jejich dodavatelé energií, léků, přístrojů, zdravotnického materiálu apod.

Magellan funguje způsobem, že od dodavatelů nemocnic kupuje jejich pohledávky za cenu odpovídající zhruba 95–97 % jejich výše a následně tyto pohledávky vymáhá v plné výši po nemocnicích vesměs v podobě splátkového kalendáře, při jehož nedodržení může po nemocnicích žádat také platbu úroků z prodlení. Podle některých odhadů se Magellan dostal v Česku k pohledávkám směřovaným již vůči zhruba 70 ze 167 nemocnic, nicméně přesné údaje nejsou známy. Vedení české pobočky jmenovitě uvedlo odkup části dluhů u nemocnic ve Zlíně, Třebíči, Klatovech a Kladně a u některých fakultních nemocnic. Zájem Magellanu o zadlužená zdravotnická zařízení potvrdilo také vedení několika krajů, např. Moravskoslezského.

Každopádně byznys firmy raketově stoupá. Zatímco ještě v roce 2009 držela ve svých rukou dluhy nemocnic v nepatrné výši, v roce 2012 šlo již o 150 milionů korun a v roce 2013 o stovky milionů v pohledávkách, které jim musí nemocnice uhradit. Teprve v takto velkých objemech se prý podnikání firmě vyplácí. Magellan si dokonce troufá skoupit až třetinu (přes

1,5 miliardy) současných nesplacených pohledávek vedených vůči českým nemocnicím. Na skupování dluhů si přitom sama půjčuje od bank. Podezření budí fakt, že její základní jmění je dosti nízké, což u takto působících tzv. faktoringových společností nebývá obvyklé.

Prudký vzestup podnikání Magellanu může dost dobře souviset s jednou ze zhoubných reforem Nečasovy vlády, novým občanským zákoníkem platným od ledna 2014. Podle jeho ustanovení budou muset nemocnice (stejně jako jiné subjekty) hradit své závazky maximálně do 60 dnů po době splatnosti. Dosud některé nemocnice platily svým dodavatelům i rok až dva po době splatnosti (což je samozřejmě otřesné), zatímco nyní by bylo možné je poměrně rychle hnát k úhradě dluhů skoupených společností Magellan, resp. k exekuci a v případě nesplacení závazků k převzetí celých nemocnic touto finanční skupinou, nebo například k jejich výnosnému prodeji zdravotnickým řetězcům typu AGEL.

Nutno dodat, že dosud, až na výjimky, Magellan nežene nemocnice do exekucí. Podle slov svého ředitele Petra Formánka nemíní ve zdravotnictví podnikat a pohledávky kapitalizovat. Žádné záruky v tomto směru ovšem neexistují. Varováním může být situace na Slovensku, jehož zdravotnictví se potácí ve stejných problémech.

Hrozba exekuce nebo její provádění se tam týká například univerzitních nemocnic v Bratislavě a Košicích, fakultní nemocnice v Žilině a nemocnice s poliklinikou v Povážské Bystrici. Ty všechny měly co do činění s firmou Magellan. Na slovenském trhu přitom působí další obchodníci se zdravotnickými pohledávkami, kteří působí ještě mnohem dravěji, například firma Generix. Podle Mariána Petka, šéfa Asociace nemocnic Slovenska a ředitele nemocnice v Bardějově, může skupování dluhů a soudy vést až k exekucím zabavení nemocničních přístrojů nezbytných pro léčbu vážně nemocných pacientů.

Naneštěstí nemocnice často nemají ve věci dluhů moc na výběr. „Alternativně“ svoji bídou finanční situaci řeší, resp. spíše látají pomocí revolvingových a kontokorentních úvěrů u bank. Dalším „řešením“ pak bývá prodej či převzetí provozu nemocnice soukromým zdravotnickým řetězcem.

Akutní dluhový problém nemocnic vznikl bezprostředně působením několika faktorů, které se nakupily v jeden čas: První a zásadní důvod představuje snížení plateb podle úhradové vyhlášky za loňský rok, podle které dostávají nemocnice peníze na léčbu pacientů od zdravotnických pojišťoven, nominálně v průměru o 2 % oproti úhradám z roku 2011. Toto snížení úhrad nemocnice zatížilo sumou 6 miliard korun. Úhradová vyhláška ministerstva zdravotnictví (tj. Hegerova) za rok 2013 byla v říjnu minulého roku shledána Ústavním soudem za neústavní, nicméně zůstala ponechána v platnosti do konce roku. Její úpravu odmítl i od léta vládoucí kabinet Jiřího Rusnoka.

Další bezprostřední důvod představuje prudký nárůst nákladů zdravotnických zařízení kvůli zvýšení DPH za léky prosazenému bývalou pravicovou vládou. Tyto náklady nebyly nemocnicím nijak kompenzovány a podle odhadů vedly k agregovanému zvýšení výdajů rovněž ve výši 6 miliard Kč. Na růstu dluhů nemocnic se dále podílel minimální růst vybraného pojistného daný především úmyslným zastavením valorizace plateb za státní pojištěnce (studenty, důchodce, nezaměstnané). Tyto platby ze státního rozpočtu do rezortu zdravotnictví sice Rusnokova vláda zvýšila, ale až od ledna 2014. V neposlední řadě pak dluhy nemocnic vznikly v důsledku jejich špatného manažerského řízení a chybných investičních rozhodnutí do nákupu a modernizace

techniky, oprav budov apod. „Chybovost“ rozhodnutí ředitelů nemocnic ovšem často souvisela právě s neočekávanými negativními změnami ve zdravotnickém systému, jakými byly snížené úhrady a zvýšení DPH za léky.

Výše uvedené důvody zadlužování českého zdravotnictví každopádně představují pouze bezprostřední příčiny, které však vycházejí z hlubších strukturálních příčin. Ty vyplývají z toho, že české zdravotnictví postrádá dlouhodobě jakoukoliv rozvojovou koncepci (to se týká i samotného segmentu, který spravuje přímo ministerstvo zdravotnictví, kde například neexistuje ani základní přehled využití drahých přístrojů), nemá jasné mechanismy tvorby úhradových vyhlášek a nemá jasnou koncepci

lékové politiky (tvorba cen léků a stanovení úhrad pojišťoven včetně jejich revize). K hlavním příčinám problému patří i to, že české zdravotnictví umožňuje zdravotnickým pojišťovnám, aby platily různým zdravotnickým zařízením různé částky za provedení stejného léčebného výkonu, a že vůbec umožňuje existenci více zdravotních pojišťoven s jejich režimy a „rezervními fondy“, ačkoliv pro ni neexistuje žádný racionální důvod.

Dokud se tyto ZÁSADNÍ problémy nezačnou řešit, bude zdravotnictví v permanentní krizi, z níž pak mohou profitovat potenciální finanční predátoři typu Magellan.

*Autor je členem občanského sdružení
Levá perspektiva*

Italské hnutí „vidláků“ a krize soudobého kapitalismu

JAKUB HORŇÁČEK

Začátek prosince byl v Itálii neklidný. Vedle již tradičních stávek v městské hromadné dopravě, demonstracích autonomních odborů a studentů vstoupilo na scénu movimento dei forconi (hnutí vidlí), které na sebe nakonec přitáhlo veškerou mediální pozornost. Měsíc po svém debutu však nové hnutí, které nemělo menší ambice než rozpoutat revoluci, zmizelo. Jednalo se tedy jen o mediální bublinu?

ZE SICÍLIE DO TURÍNA

Hnutí Forconi není na italské sociální a politické scéně zcela nové. Svůj debut zažilo již na podzim roku 2012, kdy iniciovalo celou řadu protestů a blokád na Sicílii, které se však tehdy nedokázaly přelít na kontinent. Tehdejší hnutí vycházelo především z prostředí soukromých zemědělců a živnostníků ve službách, kteří protestovali „proti neúnosnému daňovému zatížení“. Hnutí se po pár týdnech vcelku úspěšných protestů rozhodlo využít předčasných krajských voleb a do klání vyslalo jednoho ze svých lídrů, Mariana Ferra. Ten však získal jen 1,55 % hlasů, a jeho hnutí tak nevstoupilo do krajské rady.

Prosincové protesty jako by neměly s počátkem tohoto hnutí nic společného. Hnutí se podařilo vstoupit na kontinent, kde v nejdůležitějších městech organizovalo více či méně úspěšné demonstrace a blokády. Symbolickým místem letošních protestů byl Turín. Nelze si pravděpodobně představit odlišnější místo, než je zemědělská Sicílie, kam sahají kořeny „vidláků“. Od druhé poloviny XIX. století je díky přítomnosti velkých koncernů automobilové, strojírenské, textilové, ale také třeba letecké výroby hlavní město kraje Piemont centrem italského průmyslu. Turín se tak brzo stal jedním z hlavních měst třídního boje v Itálii a první politické krůčky zde vykonával i Antonio Gramsci.

Dnešní Turín má však s tehdejšími fordistickým městem jen máloco společného. Většina průmyslových závodů byla přesunuta za město či delokalizována do zemí s nižšími náklady na práci; na závody, které zůstaly, dolehla v posledních letech krize, zvláště pokud byla jejich výroba závislá na vnitřní spotřebě, jež v posledních letech zaznamenala hluboký propad. Transformace na město rozvinutých služeb a průmyslu s vysokou přidanou hodnotou se podařila jen částečně a za cenu obrovských nákladů, ke kterým se přidalo i pořádání zimních olympijských her v roce 2006. Jestliže před krizí se Turín mohl pochlubit tím, že transformace z fordistického města na postfordistickou metropoli dopadla lépe než v mnohých jiných místech v Evropě, současná hospodářská krize zvýraznila křehkost tohoto úspěchu a prekarizaci, na které

byla tato transformace založena.

Jak již bylo řečeno, Turín byl vždy jedním z hlavních měst třídního boje v Itálii, scéna velkých výher (na turínském náměstí Piazza dello Statuto začal cyklus radikálních sociálních konfliktů, který trval na poloostrově celá 60. a 70. léta), ale také zdrcujících porážek, jako tzv. Marcia dei quarantamila (pochod 40 tisíců) složená především ze zaměstnanců v administrativních pozicích koncernu Fiat. Tento pochod zlomil vaz tehdejší okupační stávce automobilky trvající více než měsíc. Tento moment je obecně považován za začátek reakčního protiútoků v Itálii.

Hlavním představitelem sociálního konfliktu v Turíně i dnes zůstává manuálně pracující dělnická třída, která se částečně propojila s novými znevýhodněnými vrstvami postfordistického města, jakými jsou prekarizovaný

kognitariát či studenti. Současně Turín je i městem s nejsilnějším zakořeněním anarchistických sil v Itálii a zapomenout nelze ani na již deset let trvající odpor proti stavbě nového vysokorychlostního železničního koridoru Turín–Lyon v nedalekém alpském údolí Val di Susa.

POSTFORDISTICKÉ MARGINALITY

Turín je, podobně jako mnohá další větší italská města, protínán velkým počtem latentních i manifestních sociálních konfliktů, jejichž intenzita byla ještě zesílena hospodářskou krizí. Přesto však v této konfliktní rozmanitosti představuje hnutí forconi určitou novinku. Začaly se totiž bouřit vrstvy, které do této chvíle sice vyjadřovaly svou nespokojenost, ale omezily svoji společenskou akci na fňukání v médiích a vyjádření ve volbách, kde

často volily hnutí 5 hvězd bývalého komika Giuseppa Grilla (nebo Berlusconiho).

Hlavní pohonem hnutí se staly některé z marginalizovaných vrstev postfordistického kapitalismu, který v Itálii zažil nebývalý rozvoj. Mám na mysli celou řadu živnostenských profesí, jež vznikly procesem outsourcingu služeb, které byly v předchozím modelu organizace práce zajišťovány vnitřními zaměstnanci koncernů. Jedná se především o podnikatele v dopravě či v podpůrných podnikových službách, kteří nedisponují ani relevantním kulturním kapitálem, ani vlastním ekonomickým kapitálem, jelikož jejich výrobní prostředky jsou zakoupené na úvěr. Jedná se tudíž o podnikatele na samotném konci řetězce procesu akumulace a zhodnocování kapitálu, jejichž ekonomický úspěch a neúspěch je často závislý na několika velkých zákaznících, vůči kterým nemají možnost vést vlastní cenovou politiku.

Krise na tyto živnostnické vrstvy dopadla velice silně, protože prakticky všechny větší firmy byly konfrontovány s potřebou snížit své náklady, a tudíž si vyjednat nové smluvní podmínky se svými dodavateli. Jelikož však Itálie v posledních třiceti letech zažila celou řadu cyklických hospodářských krizí, nejedná se o bezprecedentní situaci. Tito živnostníci se však naučili řešit občasné poklesy cen či objemu zakázek přehodnocením splátkových kalendářů s bankami či daňovými úniky. Kvůli finanční krizi se však tyto dvě cesty stávají čím dál obtížnějšími. Italské banky výrazným způsobem zpřísnily svou úvěrovou politiku, aby splňovaly nové parametry kapitálové přiměřenosti a stability, a současně italský stát zpřísnil kvůli dluhové krizi dohled nad výběrem daní. Hnutí forconi je tak jedním z projevů selhání stabilizačních mechanismů, jež fungovaly v předchozích krizích a byly jedním z pilířů sociálního konsenzu.

CHAOTICKÁ AKUMULACE SIL

Jestliže jádro hnutí forconi spočívá ve výše popsaných vrstvách, nelze mu přesto upřít

určitou schopnost shromáždit kolem sebe na místní úrovni další nespokojené sociální vrstvy. Specifické postavení Turína, kde bylo hnutí nejradikálnější a nejvytrvalejší, vyplývalo také z koalice s místními trhovci, kteří vedou několik měsíců spory s turínským magistrátem ohledně koncesionářských poplatků.

Brzy se však ukázalo, že tato chaotická akumulace sil má velice silný odstředivý účinek. Italské vládě se v prvních dnech protestů podařilo utiřit největší svazy autodopravců, čímž se minimalizovalo nebezpečí rozsáhlých dálničních blokád, jež by paralyzovaly zemi v předvánočním období. Různé mediální polemiky navíc rozvířily debaty mezi regiony a jednotlivými částmi hnutí, které se začalo štěpit jen několik dnů od zahájení protestů. To je patrné i na posledním komuniké tzv. Výboru 9. prosince (který prosincové protesty zaštiťoval) ze 4. ledna 2013. O tolik deklamované revoluci už není v textu ani zmínka, a naopak, komuniké obsahuje několik zcela odvětvových požadavků, od snížení cen pohonných hmot až po zavedení mechanismů, jež by kompenzovaly následky přijetí nových regulačních pravidel v bankovním sektoru, známých pod označení Basil 3.

EVROPSKÁ PROTIDAŇOVÁ HNUTÍ?

Jak jsem se snažil ukázat, hnutí forconi je specifickým výsledkem hospodářské a sociální krize v Itálii. Současně by však bylo mylné považovat ho za okrajový a lokální fenomén specifický jen pro Apeninský poloostrov. Masová vrstva podnikatelů bez valného kulturního a ekonomického kapitálu je totiž rozšířena ve většině zemí Evropy a tvoří jeden ze specifických charakterů postfordistické společnosti. Ta je dnes konfrontována se dvěma tendencemi: na jedné straně musí čelit snížení cen a objemu zakázek v důsledku krize a současně je patrná určitá recentralizace kapitálu, jež pro tuto část maloburžoazie samozřejmě představuje destrukci pracovních příležitostí.

Současně přísnější fiskální politika drtivě většiny evropských států a restriktivní úvěrová

politika bank znemožnila výrazné využití kompenzačních mechanismů, jež dovolily těmto vrstvám překonat předchozí krize. Hnutí forconi lze tak zařadit do celé série protidaňových hnutí, která jsou v Evropě čím dál početnější. Nejvýrazněji se pravděpodobně projevila obdobná hnutí bretaňských *bonnets rouges* (červené čapky) a malých živnostníků ve Francii, jež dostaly do velkých nesnází socialistickou vládu Françoise Hollanda a Jean-Marca Ayraulta; francouzská vláda nakonec ustoupila těmto hnutím v celé řadě požadavků, především zrušením plánu na zavedení tzv. ekodaně.

Evropská protidaňová hnutí nemají pravděpodobně tak jasný ideologický rámec jako jejich bratrance z Tea Party. Protestují proti příliš velkému daňovému zatížení, ale současně jim není cizí myšlenka ochrannářského státu; často mluví spíše o konzervativně pojaté komunitě než o společnosti, což do jisté míry souzní s konzervativním prostředím, kam sahají jejich kořeny; jejich hlavním polemickým cílem jsou parazitující politici, případně i bankéři, ale celková ekonomická hierarchie zpochybňována není; slovně odmítají extremismus a rasismus, ale myšlenky jejich lídrů jsou často inspirovány spikleneckými teoriemi, u kterých je patrná antisemitská, antizednářská a rasistická inspirace.

Zatím je předčasné předjímat, jaký bude konečný výsledek těchto hnutí, jež vyrůstají ze strukturálních podmínek a rozporů postfordistické společnosti. Nebylo by překvapivé, kdyby nakonec tyto mobilizace vyšuměly do prázdna; současně však mohou tvořit podhoubí pro ty pravicové síly, jež staví svoji identitu na kritice liberální demokracie a soudobého kapitalismu. Pro levici tato hnutí však představují neschůdné terény a jediným způsobem, jak jim čelit, je vytvoření silného a radikálního sociálního konfliktu, který by dokázal hegemonizovat hněv vůči soudobému uspořádání společnosti a hospodářství.

Autor přispívá do kulturního čtrnáctideníku A2 a publikuje též pro italský Il Manifesto

▲ Zdroj: www.huffingtonpost.it

ŠT

Všichni proti fašismu

SVĚTLANA SIMONOSKA

Ve čtvrtek 12. prosince se před řeckou ambasádou uskutečnil menší solidární protest na podporu řeckých antifašistů. Stalo se tak v reakci na žalobu za pomluvu, již podali právníci Zlatého úsvitu na 3 lidi z novin Ergatiki Allilengyi. Cílem žaloby je zničit noviny, které stojí na straně antifašismu a mobilizují na protesty proti Zlatému úsvitu. Při této příležitosti otiskujeme článek, jenž se věnuje především postavení etnických menšin v Řecku. Neonacismu i antifašistickému hnutí v Řecku jsme již věnovali několik článků v minulých číslech (číslo 83 a 84).

Pamatuji si, že před 23 lety byli naši soudruzi v Řecku obviněni státem ze zrahy a pěti lidem hrozila vazba. Jejich provinění spočívalo v tom, že se odvážili mluvit a psát ve prospěch Makedonců a uznat makedonský národ. Řecký stát totiž neuznává makedonskou národnost a Makedonce považuje za Řeky. Obviněné tenkrát spasil jen mezinárodní tlak a solidarita. Byla to doba, kdy se rozpadla Jugoslávie a řecká vláda šířila velkou nacionální hysterii a nenávist proti novému makedonskému státu. Vláda svolávala a organizovala velké nacionální demonstrace, jakou byla třeba půlmilionová demonstrace v Soluni.

V Řecku je oficiálně 94 % populace tvořeno etnickými Řeky a více než 95 procent obyvatelstva se hlásí k pravoslavné křesťanské církvi. Pravoslavné křesťanství má ústavou zaručené výsadní postavení. A to i přes to, že v Řecku žijí početné národnostní menšiny. Tato skutečnost má několik příčin. Jednou z nejzávažnějších je ta, že pokud chce

člověk v Řecku cestovat a mít svůj pas, musí být pokřtěn, přičemž toto pravidlo platí i pro muslimy.

Turci, Albánci, Makedonci, Arméňané, Bulhaři, Valaši, (Kucovlaši) aj. žijí pod enormním asimilačním tlakem. Ve společnosti je slyšet jen řečtina či jazyky turistů, neboť příslušníci menšin často mají strach používat svůj mateřský jazyk. Tato obava přitom nepřichází jen od Zlatého úsvitu, ale také ze strany státu.

Jako Makedonka mám zkušenost především se situací etnických Makedonců. Útlak Makedonců v Řecku má dlouhou historii. Když ve 20. letech minulého století probíhal konflikt mezi Řeckem a Tureckem, situace vyústila až v dohodu, v rámci níž došlo k masivnímu přesídlení etnických Řeků z Turecka do Řecka a přesídlení etnických Turků a muslimů z řeckého území do Turecka. Většina takto násilně vysídlených lidí přitom žila právě na území Makedonie (často to byly makedonští muslimové).

Za Metaxasovy diktatury byly příslušníkům menšin násilně měněna jejich příjmení. Ve veřejném prostoru byly odstraňovány nápisy v azbuce a ničeny hroby s cizími jmény. K dalším etnickým čistkám došlo po druhé světové válce během občanské války v Řecku. Většina Makedonců (a jiných etnik) byla vyhnána vítěznými pravicovými silami, nebo ze strachu sami uprchli.

Po pádu diktatury v Řecku došlo, podobně jako ve Španělsku, k určitému usmíření a do Řecka se směli vrátit partyzáni, komunisté a anarchisté. Avšak toto usmíření se nevztahovalo na Makedonce. Paradoxem přitom je, že Makedonci se během druhé světové války hojně zapojovali do partyzánského boje proti nacistům v naději, že si tím vybojují základní lidská práva.

Jeden můj kamarád, jež dosud bydlí ve Skopji, se narodil na území Makedonie okupované Řeckem a za války zde bojoval jako partyzán. Po válce však musel z Řecka uprchnout. Když mu nedávno zemřela matka, která zůstala v Řecku, řecký stát mu nepovolil ani přijet na pohřeb.

V Řecku je dnes velice rozšířená špiónážní mánie. Často dochází k lynčování, kdy jsou Makedonci označováni za špiony ze Skopje. Rváči ze Zlatého úsvitu, ale často i běžní civilisté pak fyzicky napadají cizince, rozbíjejí jim okna, ničí jejich obchody, majetek ap.

V souvislosti s ekonomickou krizí dnes v Řecku nabývá na síle otevřený rasismus a xenofobie. Asimilační tlaky již došly tak daleko, že se lidé často bojí otevřeně přiznat ke své národnosti. Pod asimilačním tlakem dochází i k postupnému zániku tradičních jazykových dialektů, jako je např. soluňský dialekt v egejské (řecké) Makedonii. Dnešní situace v Řecku je alarmující a nápadně připomíná dobu nástupu fašismu.

Fašismus všude na světě představuje snad nejvýraznější ohrožení lidstva jako takového. Lidé, kteří dnes útočí na imigranty a Romy, mají obdobnou strukturu uvažování jako ti, kteří v minulosti rozpoutali světovou válku, v níž padly desítky milionů lidí a byla napáchána největší zvěrstva, co historie pamatuje. Proto je nezbytné proti této hrozbě společně bojovat.

▲ Pomník boje proti fašismu ve Vidni (zdroj: www.panoramio.com)

▼ Fašisté připevňují Hitlerovi socialistický vous, aby vytvořili zdání, že jim jde o osvobození pracujících a liberálové dělají to samé, aby zdiskreditovali socialismus.

John Heartfield: Plakát s názvem "Mimikry"
pro Arbeiter-Illustrierte-Zeitung, 1934

Maďarsko: symptom současné Evropy

ADAM BARTOŠ

Po skandálu maďarských sociálních demokratů s uniklým vnitrostranickým proslovem bývalého premiéra Gyurcsányho (který mluvil o tom, že strana není schopna splnit ani jeden slib svého programu a veřejnosti soustavně lže) vyhrála v roce 2010 v maďarských parlamentních volbách strana Fidesz a získala navíc ústavní většinu. Vláda tvořená pouze zástupci této strany je charakterizována značným posunem doprava – až do té míry, že zde přestává stačit pojem (ultra)konzervativní pravice. Zároveň ve volbách dostalo značnou podporu (17 %) hnutí „Jobbik“, které oplývá průniky s fašismem, které jsou navíc tolerovány vládnoucím Fideszem (např. paramilitární jednotky sdružené v tzv. Maďarské gardě). Předkládaný článek popisuje současný vývoj a snaží se argumentovat, že i přes extrémnost současného dění v Maďarsku máme co do činění s tendencemi, které nejsou zdaleka omezeny jen na Maďarsko.

▲ Maďarská garda na Náměstí hrdinů v Budapešti, zdroj: pusztaranger.wordpress.com

MAĎARSKO A TOTALITÁRNÍ REŽIMY

Maďarská vláda v posledních dnech oznámila svůj záměr umístit na budapeštském Náměstí svobody pomník připomínající německou okupaci z roku 1944. Jak se vyjádřil maďarský historik Krisztián Ungváry, nejenže se jedná o „historický nesmysl“, ale jde o další ideologické přiblížení orbánovskému Maďarsku horthyovského typu. Současný ideologický aparát se snaží představit Maďarsko jako oběť cizího německého fašismu a jaksí „amnestovat“ domácí maďarský fašismus. Přitom mezi oběma existuje velmi těsná kontinuita: horthyovské Maďarsko bylo i před německou okupací velmi blízkým spojencem hitlerovského Německa, aktivně provádělo deportace do koncentračních táborů a s okupací nastaly kromě výměny předsedy vlády jen drobné personální změny. Současný režim však maďarský fašismus nejen amnestuje, ale velmi ochotně jej rehabilituje.

Vývoj posledních let zůstává však většinou bez povšimnutí i ze strany té části artikulované evropské veřejnosti, která se považuje za liberální. To není ovšem tak podivné: již dlouho je oblíbeným provozovaným sportem evropských liberálních

intelektuálů „citlivé odstupňování“ různých druhů fašismu, při kterém se velmi zdůrazňuje jejich odlišnost od fašismu „vrcholného“, v německém podání. Tato tendence se promítla například i do rezoluce přijaté EU, která odsuzuje „totalitární“ režimy a jmenuje toliko německý fašismus a komunismus. Pro pravici tedy používá specifického určení, pro levici používá označení souhrnné a obojí sjednocuje do jedné skupiny „totalitárních režimů“. Z takového myšlenkové úrovně je ovšem posun v Maďarsku těžko postřehnutelný, a pokud se v evropském tisku Maďarsko zmiňuje, tak jde z větší části o ekonomicky protekcionistická opatření Orbánovy vlády, která jsou v rozporu s neoliberálním konsenzem. Evropské liberální intelektuály si neuvědomili, že ve vyhnanství na ostrově „totalitarismu“ jeden z vyhnanců, jak se doufalo, už skutečně zemřel, zatímco druhý nejspíše z ostrova uprchl. Zatímco se zabývají mrtvolou (režimy podmíněnými mocenskými poměry v zaniklém východním bloku), druhý vyhnanec se snaží vzpamatovat a vyhledat azyl (jde o ony „mírnější formy“ fašismu, kterým bylo jakožto tendencím umožněno přenocovat).

KE KOŘENŮM ANTIKOMUNISMU

V transformujícím se Československu se často říkalo, že nový režim přinese podmínky srovnatelné se Západem (redukováným na vyretušovaný pojem). Říkalo se, že se stačí trochu snažit, utáhnout si opasek a za dvacet let budeme jako Švýcarsko. Takovéto sny se snily takřka v celém východním bloku, ale skutečnost se nikde nestaly. Hledal se tedy viník a byl nalezen: náš postup na Západ stále sabotují staří komunisté nebo stále přežívá jejich dědictví (v antikomunistické představě může jít jak o skutečné dědictví minulého režimu, tak o „příbuzné“ jevy, jako jsou různá sociálnědemokratická opatření atd.) Receptem měla být ta nejprostší negace těchto skutečností, vypátrání a odstranění komunistických sabotérů i jejich opatření – naivní pokus začít s „čistým štítem“. Právě takovéto antikomunistické zátahy, které důvěrně známe z našich končin, nyní vstupují v Maďarsku do své radikální fáze. Vede se svatá válka za očistění „vlasti Maďarů“ od všech cizích fenoménů. Jedním z hlavních nepřátel je „komunismus“, který je potřeba zadusit ve všech jeho aspektech: v jeho historické podobě, v příbuzných formách, jako jsou Gyurcsányho socialisté, v jeho kosmopolitismu – a v podobě Židů. Právě ti – v představách mluvčích očisťujícího se maďarského národa – jsou nositeli negativních jevů, které útočí na Maďarsko „zvenčí“. Směrem do minulosti je to „židovský“ komunismus, v současnosti „židovský“ velkokapitál. „Národní citění“ pak obojí slučuje do staré fašistické chiméry o židovských bankéřích sponzorujících komunismus. Příkladů je zde bezpočet, podívejme se např. na nedávný projev premiéra Orbána: „Přátelé, tehdejší komunisté vyměnili své rudoarméjské uniformy za obleky, ale jejich mentalita zůstala stejná. Někteří lidé si myslí, že pranýřovat komunisty je dnes pouhé žvanění. [...] Ti staří nosí rudoarméjské kabáty a mladí elegantní obleky, vždy podle světové módy. Ale to podstatné se nemění. Jsou to oni a vždy oni, kteří

▲ Slavnostní přísaha maďarské policie, pro kterou byla obnovena formula z Horthyho doby: „Náš život za vlast!“, zdroj: pusztaranger.wordpress.com

jsou připraveni opět vydat Maďarsko jeho ekonomickým kolonizátorům.“ Orbán sám nepoužívá slovo „Židé“ (na rozdíl od některých jiných vládních činitelů) a v citované řeči zmiňuje Gurcsányho socialisty a jejich neo-liberální politiku, ale z tohoto a podobných projevů velmi jasně vyvstává jádro věci: spojení antikomunismu a antisemitismu. To není na evropském kontinentě žádnou novinkou, naopak, jedná se o návrat ke kořenům anti-komunismu, ke starým heslům o „židobolševickém spiknutí“. Tento návrat nezůstává však jen u slov, v dnešním Maďarsku se objevují případy útoků na synagogy, včetně přímých útoků na „osoby židovského původu“.

Roli „odrodilých elementů“, „zrádců maďarského národa“, „parazitů“ atd. však nemusejí hrát pouze Židé nebo komunisté: Evropa má i své další „Židy“, na které se pořádají útoky v mnohem větším rozsahu a za mnohem menšího povšimnutí a kterými jsou Romové. Ti se v současném maďarském systému stávají skutečnými občany druhé kategorie. Existující paragraf o rasově motivovaných násilných činech se aplikuje takřka výhradně na případy, kdy „Rom“ napadne „Maďara“. V nové ústavě chrání paragraf o rasismu i „maďarské většinové společenství“, a tak může být aplikován třeba v případech, kdy se členové romské komunity brání proti nájezdům Maďarské gardy (která je sice formálně ilegální, ale v praxi je jí dovolováno provádět přehlídky i na hlavních budapeštských náměstích).

Dále byl v Maďarsku vyhlášen boj proti bezdomovectví (samozejmě nikoli proti příčinám, ale proti bezdomovcům). Podle nového zákona je pouhé přebývání na ulici bez domova trestáno nejprve finančními postihy a posléze odnětím svobody. Kapacity v azylech pro bezdomovce jsou přitom podle odhadů humanitárních organizací naprosto nedostatečné, v Budapešti připadá 8 až 10 tisíc bezdomovců (horní odhad je 15 tisíc) na 6000 míst v noclehárnách.

ZÁVĚREM: MÍSTO MAĎARSKA V EVROPĚ

V Maďarsku začaly vyrůstat pomníky Horthyho, v nové ústavě již není uvedeno, že je Maďarsko republikou, jsou zde naopak pasáže odkazující k Velkým Uhrám, z kulturního a veřejného života se vylučují „nemaďarští“ autoři a intelektuálové, za přispění vládnoucí moci houfně dochází k verbálním i fyzickým útokům na „nemaďarské“ obyvatelstvo, proběhly čistky ve sdělovacích prostředcích atd. Mluví se o tom, zda Maďarsko vůbec ještě „patří do Evropy“.

Výše jsme se pokusili argumentovat, že osud Maďarska rozhodně není odtržen od osudů ostatních zemí bývalého východního bloku – bolestně střízlívi z minulých iluzí. Podíváme-li se ale i na západ Evropy, najdeme příbuzné tendence. V Rakousku, Francii nebo Řecku najdeme strany typu Fideszu nebo Jobbiku, a dokonce „tradiční evropské strany“ se stále častěji uchylují k rasistické rétorice a rasistickým opatřením, jako nedávno hřímala německá CDU a britská Konzervativní strana proti „sociálním turistům“ z východní Evropy. Kromě

rétoriky zde jde o ekonomické vztahy. Je s podivem, že Orbán triumfuje se svou kritikou mezinárodního kapitálu a hospodářské politiky EU a maluje nesmyslný obrázek „ekonomické soběstačnosti“? Není Maďarsko stejně „neevropské“ jako Řecko, které je ovšem na periferii Evropy systematicky vytlačováno politikou evropské trojky? Kde jsou tedy „tradiční evropské strany“, když ty sociálně demokratické jsou zdecimované jako Gyurcsányho socialisté a ty pravicové se stále přibližují Fideszu? „Nezávislá“, „radikální“, „moderní“ atd. levice udělá největší chybu, pokud bude chtít přikouzlít zpět tradiční stranický systém. S rozpadem tradičního stranického systému je potřeba počítat jako s reálnou vývojovou tendencí a přizpůsobit mu svou strategii. Jinak dopadneme jako Jakub Patočka, který ve svém nedávném článku chce čelit nástupu různých okamurů a babišů tím, že by přece jen vytáhl z propasti starou dobrou ODS. Situace je na takového pitomosti až příliš vážná.

Autor článku čerpal (kromě jiných uvedených zdrojů) z článků na blogu „Pusztaranger“, který je psán v německém jazyce skupinou anonymně vystupujících maďarských autorů. Autor tento blog doporučuje čtenářům jako ojedinělý zdroj informací, jsou zde k nalezení překlady z maďarských médií, přepisy politických projevů, informace o odporu proti orbánovskému režimu atd.

Zdroje:

<http://pusztaranger.wordpress.com/>
<http://www.spiegel.de/panorama/gesellschaft/ungarn-verbietet-obdachlosen-aufenthalt-auf-oeffentlichen-plaetzen-a-925567.html>
<http://denikreferendum.cz/clanek/17196-mame-prat-ods-vzkriseni>

✉ adam.bartos@socsol.cz

▲ Zdroj: pusztaranger.wordpress.com

Nelson Mandela 1918–2013

CHARLIE KIMBER

Nelson Mandela byl jedním z nejvýznamnějších bojovníků proti rasismu, ale zároveň také možná nejznámějším politickým vězněm. Byl symbolem odporu proti nespravedlnosti, který inspiroval protirasistická hnutí po celém světě.

Jeho život a realita současné jihoafrické společnosti však také vzbuzují závažné otázky, jak lze dnes dosáhnout reálné společenské změny. Mandelův odvážný odpor proti jihoafrickému apartheidnímu režimu v 50. a 60. letech z něj učinil vůdčí postavu Afrického národního kongresu (ANK). Tím se ale zároveň stal nepřítelem státu číslo jedna.

V roce 1964 byl odsouzen k doživotnímu vězení. Z něj byl nakonec propuštěn 11. února 1990. Miliony lidí tehdy vzrušeně sledovali televizní obrazovky, které přenášely, jak Mandela opouští věznici Victor Verster ve městě Paarl nedaleko Kapského města. Prvních 18 let ve vězení byl nucen k práci v kamenolomu. Směl napsat a obdržet pouze jeden dopis za půl roku a návštěvy k němu mohly jen jednou za rok na 30 minut.

Trpěla i jeho rodina. Jeho první žena Winnie se například nesměla přestěhovat, což jí velmi ztěžovalo hledání zaměstnání. Nesměla také mluvit k více než jednomu člověku najednou a často byla držena v domácí vězení. Neustále čelila policejnímu teroru.

Nelson Mandela se stal symbolem boje proti apartheidu. Jeho propuštění žádaly miliony lidí po celém světě. Avšak ne všichni to viděli stejně. Britská Federace konzervativních studentů v té době nosila plakety s nápisem „Mandela na šibenici“. A Margaret Thatcherová označila ANK za „typickou teroristickou organizaci“.

Spojené státy americké měly Mandelu na seznamu teroristů až do roku 2008 a CIA pravděpodobně přispěla svými informacemi k Mandelově zatčení. Vlády mnoha zemí světa podporovaly režim rasové segregace v Jižní Africe, přičemž utrpení a diskriminaci černošského obyvatelstva nevěnovaly žádnou pozornost. Když dnes čteme vyjádření mnoha světových státníků, vzdávajících Mandelovi čest, je třeba mít na paměti, že často ti samí lidé kdysi žádali Mandelovu smrt.

Na Mandelově životě se velmi zásadně odrážely úspěchy i neúspěchy ANK. Narodil se v roce 1918, v době, kdy se vláda bělochů, založená na britském kolonialismu a nizozemském osadnictví, stále více upevňovala. Neběloch se nemohl stát poslancem a černošské obyvatelstvo mohlo vlastnit jen

10 procent jihoafrické půdy. V té době byl ANK slabou a konzervativní lobbistickou organizací, která byla schopna čas od času od kolonialistů vyžebrať drobné ústupky.

Mandela měl relativně štěstí, neboť patřil k té malé části černošského obyvatelstva, která měla přístup ke vzdělání, a mohl studovat na univerzitě. Tam se setkal s dalšími podobně smýšlejícími mladými lidmi a začal se postupně radikalizovat.

Mnoho černých jihoafričanů bojovalo v druhé světové válce proti fašismu, údajně ve jménu svobody. Jaké pak asi muselo být jejich rozčarování, když se po válce vrátili do Jižní Afriky, která právě zaváděla apartheidní systém striktní rasové segregace? Systematická diskriminace velké části populace udržovala a vytvářela levnou pracovní sílu, kterou vládnoucí třída ochotně využívala ve svých dolech a továrnách. Apartheid se jí vyplatil. Zároveň se tím ale vytvořila třída černošských dělníků, která měla jednoho dne tento systém zničit.

Stávka horníků v roce 1946 byla pro Mandelu velkou lekcí. Tehdy se poprvé někdo významněji postavil na odpor a i ANK udělal něco víc, než že sepsal petici. V té době se Mandela začal veřejně angažovat a během 50. let se vypracoval do vedení ANK.

V roce 1960 došlo k tzv. sharpevillskému masakru. Tehdy policie začala střílet do davu černých demonstrantů a 69 z nich zabila. To vyvolalo vlnu nepokojů, během kterých bylo zadrženo 18 tisíc lidí a ANK byl zakázán.

Mandela tehdy, ačkoli neochotně, nakonec přijal názor, že cesta nenásilného odporu již dále nevede a spolu s dalšími začal organizovat ozbrojenou skupinu, která se měla zaměřit na státní úřady a sabotáž klíčových průmyslových zařízení.

Nedlouho poté byl zatčen odsouzen za sabotáž. Jen těsně se vyhnul šibenici, nicméně dostal doživotí. Mandela byl umístěn do věznice Robben Island a zbytky ANK se musely stáhnout do okolních zemí. V šedesátých letech, zatímco Mandela dřel v kamenolomu, jihoafrický režim nerušeně spolupracoval se svými zahraničními podporovateli.

Žádná firma ani vláda se neznepokojovala tím, že jejich peníze jsou potřísněny krví. Uvnitř JAR tehdy neexistovala žádná

viditelná opozice vůči režimu. Pak ale přišla sedmdesátá léta. Černí dělníci, jejichž práce byla pro režim životně důležitá, se začali organizovat v militantních odborech. V roce 1973 začali stávkovat a podařilo se jim vybudovat stabilní organizaci.

Poté, v roce 1976, povstali studenti v Sowetu. Nelíbil se jim rasistický vzdělávací systém, kdy na jednoho bělošského studenta připadalo 17krát více finančních prostředků než na „barevného“. Černoši se učili pouze základní počty, neboť hlavní bylo jejich využití jako hrubé pracovní síly.

Tyto stávky, povstání v Sowetu a porážka jihoafrické armády v Angole znamenaly pro hnutí proti apartheidu značné povzbuzení. Po roce 1976 již apartheidní režim nikdy plně nezískal svou moc zpět. Stávky a lokální povstání se stávaly stále častějšími. Ti, kteří doposud na apartheidu vydělávali, se začali obávat o svou budoucnost.

V roce 1982 zemřel ve vězení jeden z odborových vůdců, což se stalo rozbuškou pro první otevřeně politickou stávku, které se zúčastnilo 100 tisíc lidí. V tomtéž roce byl Mandela přemístěn z Robben Islandu do věznice Pollsmoor. Vládnoucí režim začal pomalu a neochotně přistupovat na drobné ústupky a v roce 1985 se ministr pro apartheid setkal s Mandelou. Vláda tehdy prohlásila, že Mandela může být kdykoli propuštěn, pokud se vzdá násilí. To odmítl a počkal, až bude zrušen zákaz ANK a dalších organizací, bojujících proti apartheidu.

Trvalo dalších pět let, než masové stávky, povstání a desítky tisíc mrtvých nakonec dovedly vládu k pádu. Tváří v tvář hrozbě revoluce apartheidní režim pod vedením nově zvoleného prezidenta De Klerka ustoupil. ANK byl legalizován, Mandela propuštěn a De Klerk přislíbil zásadní politické změny. Mnoho Mandelových příznivců po celém světě začalo slavit. Antirasistické vyhrál – ale byl to pouze začátek.

Proces odstraňování apartheidu se táhl dál, neboť rasistický režim se snažil u vyjednávacího stolu zachránit to, co ztratil v ulicích. Mandela se z pohledu ANK pohyboval na tenkém ledě. Trval na zaručení plných práv černošskému obyvatelstvu a zároveň uklidňoval představitele velkého byznysu, že pro ně bude místo i v nové Jižní Africe.

V květnu 1993 člen bělošské krajně pravicové organizace zastřelil Chrise Haniho, komunistu a jednoho z nejpůvodnějších představitelů ANK. Jižní Afrika explodovala. Pouze Mandela mohl vypjatou atmosféru uklidnit. Trval na tom, že apartheid musí být zcela odstraněn, avšak proces, který by vedl k mnohem hlubší změně, zastavil. Zástupci velkého kapitálu se nehodlali svých pozic vzdát.

V roce 1994 se ANK stal vítězem voleb a Mandela se stal prezidentem. Stál jsem tehdy před volební místností v jednom malém městě nedaleko Johannesburgu a viděl jsem dlouhé fronty lidí, kteří přišli zvolit ukončení odporného apartheidu a přišli dát hlas Mandelovi. Mandela nebyl jen obdivován a respektován. Byl milován miliony lidí za svou srdečnost, lidskost a neporazitelnou vůli.

Jakmile se ANK dostal k moci, lidé očekávali rychlé změny. Místo nich však přišlo zklamání. Ano, postavilo se pár nových škol a nemocnic a došlo k určitému rozvoji infrastruktury. A k tomu všichni černí obyvatelé získali politická práva a formální rovnost. Změna tedy nastala, ale zdaleka ne dosta-

tečně velká. Mandela krátce po svém zvolení přijal plán Mezinárodního měnového fondu, který obsahoval všechny obvyklé neoliberální požadavky.

Malá menšina černošského obyvatelstva se stala fantasticky bohatou, bohatí běloši si udrželi veškerou ekonomickou moc a obrovská většina zůstala pořád stejně chudá. Stávka horníků v Marikaně v létě 2012, která byla brutálně potlačena policií, je toho důkazem.

Mandela nebyl nikdy socialistou. Ještě předtím, než byl uvězněn, projevil svou vizi, jak by měla Jižní Afrika vypadat – měla být mnohem svobodnější a mezi lidmi měla být větší rovnost, ale její ekonomika měla sloužit „rozvoji ‚neevropské‘ buržoazní třídy“. Této vize se držel i po roce 1990. Jeho heroické úsilí v boji proti apartheidu nebylo namířeno proti kapitalismu. Nicméně je to právě kapitalismus, kvůli kterému jsou jihoafričtí černoši stále tak chudí.

Na druhou stranu je pravdou, že Mandela opakovaně vystupoval proti válce v Iráku, proti Bushově a Blairově imperialistické politice a aktivně inicioval programy boje proti AIDS. Přesto je dnes JAR zemí

s druhou největší nerovností mezi lidmi na světě. Dvě třetiny lidí tam žijí pod hranicí chudoby a oficiální nezaměstnanost je okolo 25 procent (reálná pravděpodobně dosahuje dvojnásobné hodnoty). Stávky a sociální nepokoje jsou dnes v Jihoafrické republice opět na denním pořádku.

V roce 1993 pronesl Nelson Mandela pozoruhodnou řeč směřovanou odborářům. Řekl: „Kolikrát v minulosti, když bok po boku bojovali členové osvobozenec-kého hnutí a dělníci, byli jimi dělníci v okamžiku vítězství zrazeni? Existuje nespočet takových příkladů. Pouze pokud bude dělnické hnutí dostatečně silné a ve svém úsilí nepoleví, pouze tehdy může zhodnotit své oběti. A proto podporujte ANK, ale pouze do té doby, dokud pracuje ve vašem zájmu. Jakmile přestane, musíte udělat to, co jste udělali v dobách apartheidu!“

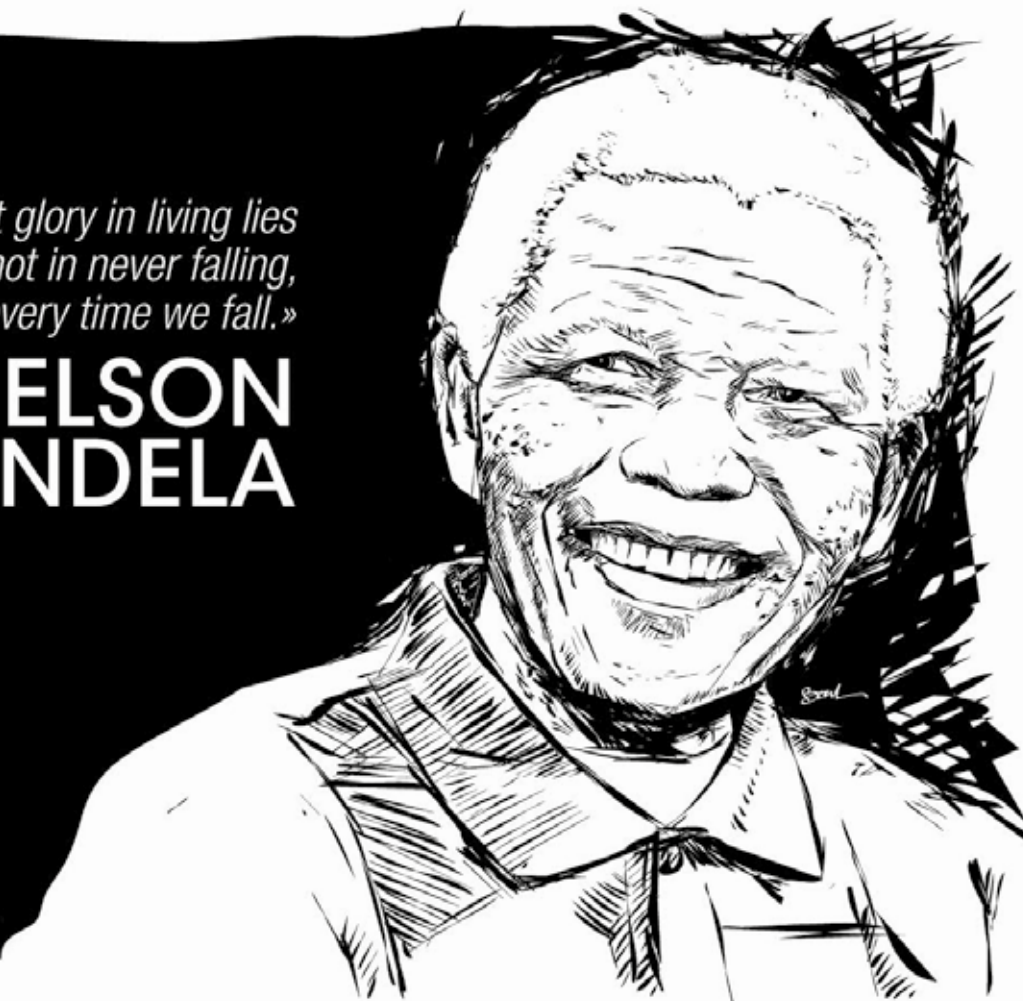
Mandela měl tehdy opět pravdu. Jeho odchod je velkou ztrátou pro nás všechny.

Ze Socialist Worker přeložil Štěpán Lohr.

✉ stepan.lohr@socsol.cz

*«The greatest glory in living lies
not in never falling,
but in rising every time we fall.»*

**NELSON
MANDELA**

Neuvěřitelné vítězství Kšamy Sawantové

TOM BARNARD

V listopadových městských volbách v Seattlu uspěla socialistka Kšama Sawantová. Je to poprvé od roku 1877, kdy byl do městské rady zvolen socialista A. W. Piper. Její úspěch ukazuje, že kampaň založená na aktivismu a programu prosazujícím zájmy pracujících, může uspět.

▲ „Nosím nálepku socialistka se ctí,“ říká o sobě nalevo stojící Kšama Sawantová
(zdroj: <http://www.thenation.com>)

Od prvního ledna se radní v městě Seattle stává Kšama Sawantová. Její soupeř, Richard Conlin, který zastává tento úřad již čtyřikrát, a který se těšil obrovské finanční podpore horního 1%, oficiálně uznal svoji porážku. Po oznámení výsledků se shromáždilo více než 300 věrných dobrovolníků, kteří pracovali na volební kampani (aktivisté, veteráni protiválečného hnutí a další). Ti všichni buráceli v místním sídle odborů a oslavovali vítězství své kandidátky, socialistky Kšamy Sawantové, která získala podporu těch zbylých 99% občanů. Sawantová ve svém projevu prohlásila, že „moc teď leží v našich rukou a my uděláme změnu.“ Na její větu reagoval dav nadšeným skandováním, výkřiky a potleskem. Většina z něj si totiž uvědomovala, že právě tyto volby by mohly zvrátit volební model, ve kterém se pochlebovači korporací schovávají za maskou hodných liberálů.

Seattle je městem jedné strany, jedná se o modrý (tj. demokratický, pozn. redakce) střed státu Washington. V Seattlu existují osvědčené cesty jak být zvolen. Především je třeba být užitečný pro ty, kteří právě v rukou drží moc. Dva stálí liberální členové městské rady se opakují několik otřepaných frází, ale jakmile dojde na hlasování, drží se modelu konsenzuálního hlasování rady. Soudní slyšení sem, sporné hlasování tam, ale karavana jede dál, jako by se nic nedělo. Až do této chvíle.

Od teď je členkou městské rady socialistka, která nepatří mezi obvyklé podezřelé. Nepodporují ji zástupci velkého byznysu, kteří vždy podporovali demokrata Conlina. Jediní lidé, kterým je Kšama Sawant zavazaná, jsou ti, kteří jsou špatně placení, neschopní splácet hypotéky, nezaměstnaní a enormně zadlužení. Tito lidé jí pomohli zbořit konvenční pravidla politiky praktikované v Seattlu, dopomohli jí k zisku místa na magistrátu města, a to vše navzdory volebním předpovědím, že prohraje.

Jak tohoto vítězství dosáhla a co se z něj můžeme naučit?

SOCIALISTÉ MOHOU PORAZIT DEMOKRATY

Takové doporučení se Vám může zdát liché a nejspíše je i v rozporu s Vaším očekáváním. Jelikož se jedná o město jedné strany, automaticky očekáváte, že jsou silnější. Toto ale Kšama již dvakrát vyvrátila. Jakým způsobem? Zcela jednoduše. Poukázala na to, že ve městě jedné strany je přirozené, že taková strana slouží zájmům korporátních elit, které toto město řídí. Uvedla, že je to „mašinerie Demokratické strany, která zcela řídí toto město ve prospěch bohatých a mocných.“ Označila Conlina za „korporacím se podobajícího politika.“ Toto se fakticky potvrdilo v průběhu kampaně. Conlin totiž získal na svou kampaň sponzorské dary od každé korporátní

společnosti se zájmem o nemovitosti, od advokátních kanceláří v centru města, stavebních magnátů, hlavounů z železnic atd. Čím více peněz Conlin od svých sponzorů získal, tím více její ústřední argument ťal do živého. V posledním měsíci, kdy kampaň vrcholila, byl Conlin se svými sponzorskými dary na mizině, naopak Kšama získala takové množství drobných darů, že v konečném důsledku disponovala více finančními prostředky.

OBRANA VYHRÁVÁ BITVY – ÚTOK VYHRÁVÁ VÁLKY

I jiní kandidáti svou kampaň zaměřili na témata sociální spravedlnosti a některá z nich byla dobrá. Jenže většinou bránila stávající politické uspořádání. Více peněz azylovým domům pro bezdomovce, snížení daní developerům za účelem výstavby o trochu dostupnějšího bydlení. Rozpočet, který ve svém důsledku nebude znamenat příliš velké ořezání sociálních služeb, trochu lepší politiku životního prostředí, zkrátka snaha vytvořit současnou ekonomickou a politickou realitu o trochu přijatelnější.

Kšama takové typy kampaní smetla svým vlastním programem a zaútočila při každé příležitosti. Minimální mzda 15 \$ na hodinu, zvednutí daní milionářům, regulace nájmu. Takový seznam požadavků byl pro město, jako je Seattle, považován za „nerealistický“ a „radikálně levicový“. Jenže o to se nestarala, neustoupila, nezmírnila svoje požadavky a každou debatu s Conlinem, každý proslov, každý novinový článek soustředila na svůj program, převážně zdůrazňovala téma minimální hodinové mzdy. To vše přineslo své plody. Ke konci kampaně byl Conlin nucen alespoň předstírat, že všechny tyto požadavky schvaluje, a navíc se další dva kandidáti na starostu museli pod její program podepsat.

TRADIČNÍ PODPORA JIŽ DELŠÍ DOBU MNOHO NEMĚNÍ

Conlin získal jako obvykle podporu, kterou držitelé úřadu obvykle obdrží. Podporoval ho okresní výbor Demokratické strany, Seattle Times, některé odbory a „zelené“ organizace jako je Washington Conservation Voters. Získal také množství podpory od volených funkcionářů. Kšama získala dvoje místní odborové svazy, místní komunální noviny Stranger, které jsou zaměřeny na mladé

čtenáře, radikály a homosexuální komunitu. Ale stejně jako je tomu při obléhání hradu, čím déle kampaň pokračovala, tím více byla tradiční podpora podkopávána. Jako první zběhli někteří klíčoví demokraté, ti, kteří strávili desetiletí správou a podporou mašinérie Demokratické strany na oblastní úrovni. Nebyli zastrašeni, když po nich Conlinovi spojenci volali jako po špinavcích a zrádcích. Poté Kšama získala podporu v King County Labor Council, v němž obyčejně zvítězí s jasnou převahou kandidáti za liberály. Hlasování skončilo 28:21 pro Kšamu. To sice nebyl dostatečný výsledek pro 2/3 podporu, ale dost na to, aby na sebe opět upozornila a dokázala tak Conlinovu neschopnost. V den voleb nikdo nepředvídal nic jiného než vyrovnaný souboj. Conlinova výhoda plynoucí z příspěvků korporací zmizela v momentě, kdy se Kšamě podařilo využít malých sponzorských darů v celkové výši 120 000 \$. Byla jí věnována masivní mediální pozornost, která udržovala její kampaň v centru pozornosti, naopak Conlin se musel bránit. Pokud jste jednou označen za služebníka korporací jako byl Conlin, těžko se této nálepky zbavíte a čím více se o to snažíte, tím spíše si lidé uvědomují, kdo skutečně jste.

OCCUPY JE MRTVÉ, AŽ ŽIJE OCCUPY!

Všichni si pamatujeme, když okupování skončilo a mainstreamoví politici a tisk měli škodolibou radost, že aktivisté z Occupy za

sebou nezanechali trvalý odkaz, že zmizeli jako rosa v ranním slunci. Zřejmě tomu tak ale skutečně není, protože tito lidé tvořili nejen základ kampaně pro Sawantovou, ale zaútočili na dalších frontách. Mezi ně patří akce proti vlakům s uhlím, stejně tak akce proti zabavování nesplacených domů na hypotéku.

AKTIVISTÉ A PROGRAM ROZHODUJÍ

Sawantová podpora a popularita dalece překračovala rámec organizace, z jejichž řad vyšla. Kšama je členkou Socialistické alternativy (SA), která stála u zrodu její kampaně. Klíčoví členové SA, kteří byli v čele kampaně, předvedli práci, která byla velmi kvalitní, dali dohromady dobrovolníky, strategicky užívali elektronická média, a sehnali velice rychle sponzorské dary. Jádrem se stalo 50, potom 100 a nakonec více než 200 aktivistů všeho druhu.

Kromě disciplinované organizace se Kšama soustředila na program. S ním se může ztotožnit každý pracující člověk – není nutné být socialistou, abyste podporovali 15 \$ hodinovou minimální mzdu, regulaci nájmu, nebo zdanění milionářů. A Sawanta využila každý štipec dobré vůle, aby se mohla dostat mezi širší řady politických liberálů, obyčejných odborářů a mladých lidí.

BOJ, KTERÝ NÁS ČEKÁ

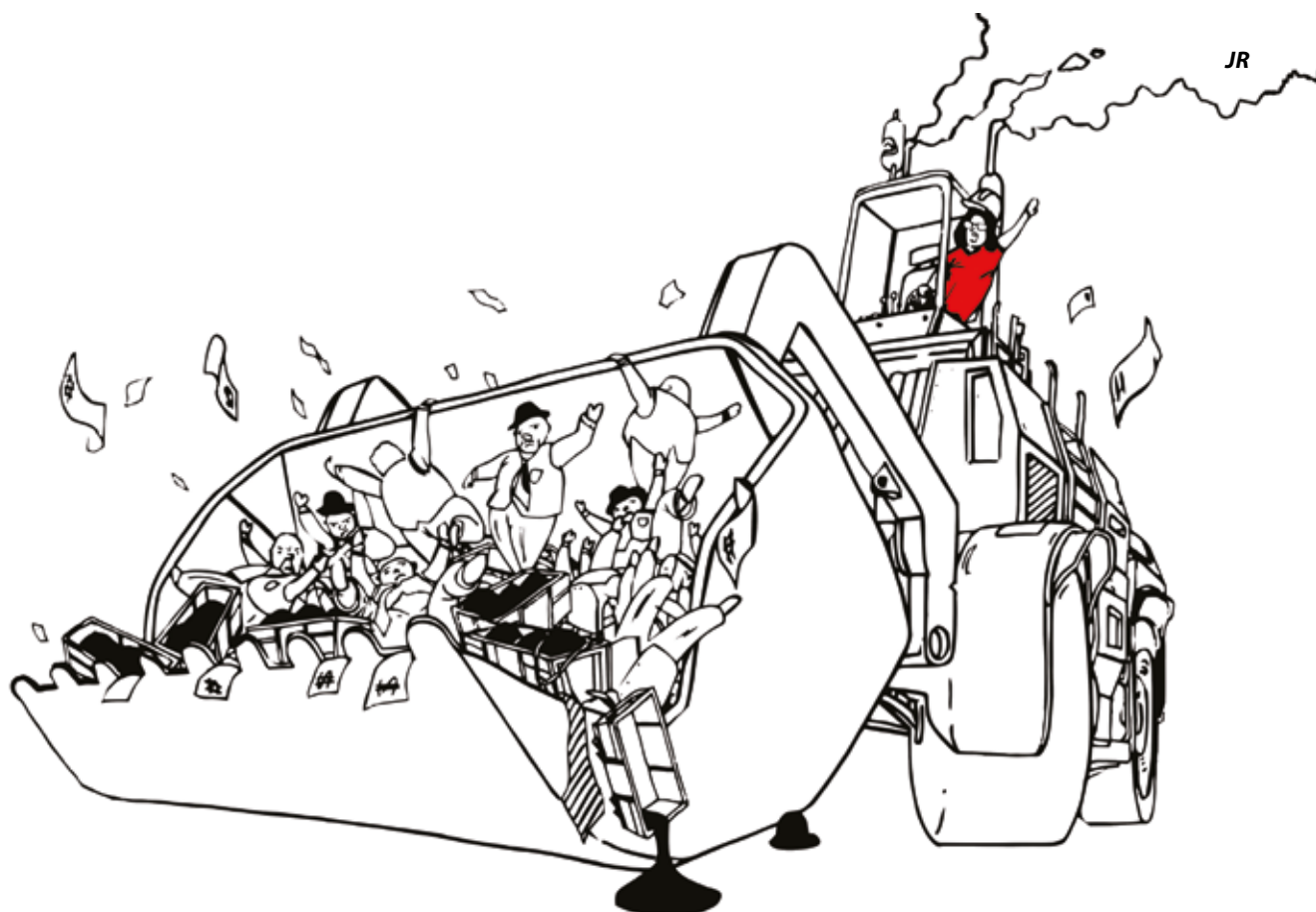
Již teď je jasné, co se nestane. Nový sta-

rosta prohlásil, že podnikne kroky ve věci 15 \$ hodinové minimální mzdy, a to na konci svého čtyřletého volebního období. Nikdo to však nečeká, především pokud vezmeme v potaz jeho „přechodový tým“, jehož jádro tvoří horní 1% Seattlu.

Co se skutečně chystá, je masová kampaň za minimální mzdu v Seattlu. Ta by měla začít jarní manifestací, která bude impulsem k iniciativě, jejímž cílem bude to, aby koncem listopadu tohoto roku byla minimální mzda schválena. Něco takového bude stát mnoho práce a bude se na ní muset podílet mnoho lidí. Bude třeba desetkrát více dobrovolníků, než kolik jich stálo za kampaní Kšamy. Ti, kteří řídí Seattle, proti nám použijí vše, co jen bude možné. Od osobních útoků na Kšamu, přes podobně znějící iniciativy jako jsou ty naše, až ke zkorumpování každého drobného podnikatele, na kterého dosáhnou. To vše, protože si moc dobře uvědomují, co je v sázce. Nejde jen o minimální mzdu. Jedná se o něco mnohem podstatnějšího. A to nenechat pracující rozhodovat o tom, co a kdy by se mělo stát.

Tom Barnard je dlouholetý aktivista a organizátor ze Seattlu. Účastnil se hnutí proti válce v Iráku a svým časem a financemi přispěl na kampaň Sawantové.

Přeložila Iveta Lysoňková

Z dějin třídních bojů

Haiti 1804, Mexiko 1994, Vídeň 1884

Mluvit o dějinách třídních bojů se s přihlédnutím ke známé formulaci z Manifestu Komunistické strany zdá nadbytečné. Nejsou dějiny bez třídních bojů. Není však nadbytečné uvádět příklady, na kterých se toto zjištění může poměřovat. Boj pokračuje a příklady táhnou!

1. LEDNA 1804 — NEZÁVISLOST HAITI

Před dvěma sty deseti lety vyhlásil jednostranně nezávislost na Francii ostrov Haiti, do té doby zvaný Saint-Domingue. Haitané se tak stali prvním kolonizovaným národem neevropského původu, který si kdy vydobyl samostatnost. Došlo k ní po patnácti letech složitých a krvavých sporů nastartovaných r. 1789 francouzskou revolucí, v nichž proti sobě stáli bělošští kolonisté požadující autonomii na metropoli, svobodní černoši a míšenci, bojující za rovnoprávnost s bělochy i proti sobě navzájem, a posléze i černí otroci, kteří r. 1791 povstali za svobodu proti otrokářům všech barev pleti (nejdřív příznačně jménem krále proti republice, dokud ta nevyhlásila zrušení otroctví). V té době ještě nikdo nežádal odtržení od Francie. Vedoucí postavení v zemi nakonec získali černošští důstojníci, kteří už před revolucí coby svobodní stáli poměrně vysoko na společenském žebříčku a během bojů vytvořili z otroků armádu evropského typu. Jejich politika byla vůči Paříži natolik samostatná, že v roce 1801 obnovila Francie vojenskou intervenci staré poměry a následujícího roku znovu zavedla otroctví na Haiti i ve všech ostatních koloniích. To vyvolalo všeobecné povstání, které za přispění Anglie vyhnalo Francouze ze země a v lednu 1804 s Francií přetrhlo pouta i formálně. Nový stát měl ke spravedlivé společnosti daleko: míšenci a svobodní černoši v podstatě nahradili bělochy jako poevropštěná vládnoucí vrstva, pohrdající černošskou chudinou i její africkou kulturou. K zrušení otroctví přistupovali stejně váhavě jako francouzští revoluční idealisté. Celkem se tedy jednalo o buržoazní revoluci, která nakonec vyústila spíš v modernizaci útlu než v jeho odstranění, a současně jde i o varovný příklad sociálního konfliktu viděného rasovou optikou (po nezávislosti dal nový režim povraždit bělochy, kteří nestačili včas uprchnout). Přesto zůstává haitská revoluce prvním případem, kdy si otroci sami hromadně vybojovali svobodu a podrobený černošský národ mezinárodní uznání. Haitský příklad víc než sto padesát let ovlivňoval úvahy černošských politiků a intelektuálů v Antilách i v Africe.

1. LEDNA 1994 — POVSTÁNÍ ZAPATISTŮ V MEXIKU

Před dvaceti lety začalo v jihomexickém státě Chiapas povstání Zapatovy armády národního osvobození (EZLN), nazvané podle mexického revolucionáře Zapaty ze začátku 20. století. U jejího vzniku stáli na jedné straně bývalí radikálně levicoví studenti, kteří se po roce 1968 usídlovali na venkově a během několika desetiletí úspěšně zapadli mezi místní obyvatele, na druhé straně katolíci hlásící se k teologii osvobození a podporovaní místním biskupem. Po několika letech tajné činnosti vystoupila organizace symbolicky na veřejnost v den účinnosti hospodářské smlouvy NAFTA s USA a Kanadou, z jejichž negativních dopadů panovaly obavy. Tehdy, prvního rána nového roku, zjistili ve městě San Cristóbal překvapení místní i turisté, že ulice jsou obsazeny ozbrojenými zakuklenci, kteří těm, již měli odvahu se zeptat, ochotně vysvětlovali důvod své přítomnosti. Jako svůj program ohlásila EZLN boj proti chudobě, diskriminacím i autoritářskému státu, dále pak za uznání domorodých indiánských kultur. V Chiapasu, jednom z nejchudších států Mexika, se to setkalo s širokým ohlasem. Odveta vlády na sebe ovšem také nenechala čekat a během několika dnů zanechala na sto padesát mrtvých, z nemalé části civilistů. Následující gerilová válka se léta táhla nerozhodně, povstalci kromě podpory části rolníků využívali i rozvíjející se internet k oslovování mezinárodní veřejnosti. Na vesnicích přerozdělovali bezzemkům půdu zabíranou statkářům, kteří se bránili zřizováním vlastních milic a krvavými odplatami. Mezitím probíhala i jednání s vládou, především o politice státu vůči indiánům. Roku 1996 se obě strany dohodly na změně ústavy (autonomie pro indiánské kmeny), schválená změna však byla hluboko pod očekávání zapatistů (už r. 1994 ovšem parlament pod dojmem událostí změnil ústavu ve smyslu uznání svébytnosti indiánských kultur, do té doby potlačovaných). Za dvacet let se život většiny lidí v Chiapasu změnil jen omezeně. Ozbrojené povstání ovšem přispělo k nabourání staletých hierarchií, k vypovídání dosavadní poslušnosti vůči osudu, a k tomu, že mocenské struktury si již nemohly dovolit tolik, co dříve.

30. LEDNA 1884 — VYHLÁŠENÍ VÝJIMEČNÉHO STAVU VE VÍDNI

Před sto třiceti lety uvalila rakouská vláda výjimečný stav na hlavní město a okolí ve snaze potlačit vzrůstající se dělnické hnutí, včetně českého. V podstatě tím jen stupňovala represi, kterou prováděla už deset let. Rozhádání sociální demokraté se tehdy dělili na umírněné a radikální (revoluční) křídlo, část radikálů pak měla blízko k anarchistům. Záminkou k vládnímu kroku se staly úspěšné atentáty dvou radikálů na jednoho policejního úředníka a jednoho konfidenta v prosinci 1883 a lednu 1884. Vzápětí přešly úřady k zakazování socialistických spolků a časopisů a k vyhošťování nepohodlných cizinců. O rok později byl výjimečný stav doplněn tzv. „zákonem proti socialistům“ platným na území celého státu, tedy i v českých zemích. Obě opatření drasticky omezovala tiskové, shromažďovací i spolčovací svobody, zaváděla zvýšený dozor nejen nad legálními spolky a novinami, ale i nad knihkupectvími, tiskárnami, ba i nad hospodami, jejichž provozovatelé byli za umožňování politických schůzí vystavováni sankcím. Zvyšovala také tresty za nedovolenou politickou činnost (téhož roku proběhl ve Vídni velký „proces s velezrádci“ – takové se ovšem konaly již před vyhlášením výjimečného stavu: viz pražský proces z roku 1882), za kterou padaly i mnohaleté tresty. Za „podvrtné“ přitom zdaleka nebylo považováno jen volání po revoluci nebo po všeobecném hlasovacím právu (volit tenkrát mohli jen bohatí), ale např. i požadavek osmihodinové pracovní doby, a pronásledování nebyli jen radikálové. Současně vydávala vláda i nesmělé sociální zákony, aby oslabil dopady socialistické agitace. Ani represivní, ani sociální opatření vládě nepomohla: po sjednocení umírněných a radikálů v roce 1889 už nešlo růst vlivu socialistů zastavit a po statisícových dělnických demonstracích na 1. máje 1890 ve Vídni, v Praze i jinde pokračovaly úřady v pronásledování už jen symbolicky. Výjimečný stav byl zrušen r. 1891, o šest let později bylo zavedeno všeobecné volební právo.

✉ martin.churan@socsol.cz

Jižní Korea, Kambodža a Německo

Odbory jsou plnohodnotným aktérem v každé společnosti, která chápe, že práva zaměstnanců jsou lidskými právy. Celosvětově dochází k omezování těchto práv, utlačování a vykořisťování pracujících. Řada z nich si to nenechává líbit a staví se na odpor. Důvody jejich boje se různí, stejně jako podmínky, v nichž se ocitají. Spojuje je snaha zachovat si lidskou důstojnost. Předkládáme pouhý výběr z množství probíhajících kampaní.

Minulý měsíc se v **Jižní Koreji** nesl ve znamení stávkujících pracovníků dráhy. Korejská vláda tlačí na reformy směřující k restrukturalizaci a postupné privatizaci státních drah, navzdory jednoznačně deklarovanému nesouhlasu ze strany parlamentní opozice, odborů i veřejnosti. Tyto události vyvolaly u zaměstnanců obavy z masového rušení pracovních míst, případně snižování mezd a dalších negativních změn.

Vzhledem k naprostému odmítnutí dialogu ze strany vlády a vedení korejské drážní společnosti vyhlásila odborová organizace sdružující zaměstnance drah stávku počínaje 9. prosincem. Vzhledem k tomu, jak se v minulosti korejská vláda i drážní společnost chovala, panovaly obavy z toho, že bude v průběhu stávky docházet k závažným porušováním práv stávkujících. V roce 2009 byla použita celá řada prostředků k narušení podobné stávky – obvinění z trestných činů a věznění klíčových aktérů, vymáhání prostředků na nápravu škod, propouštění zaměstnanců apod.

Tyto obavy se také skutečně naplnily. Zhruba v polovině prosince, v době, kdy byla stávka v plném proudu (zapojilo se do ní téměř 9000 zaměstnanců), došlo k brutálnímu policejnímu zásahu v sídle odborové organizace, která stávku pořádala. Byly vydány zatykače na vrcholné představitelé odborů, z kanceláří byly zabaveny počítače a další vybavení.

Po 22 dnech byla stávka oficiálně ukončena poté, co dostala korejská konfederace odborů spolu se spřízněnou opoziční stranou záruku, že bude ustanovena speciální parlamentní komise, která s nimi bude navrhovaný kontroverzní zákon konzultovat.

Navzdory relativně slibnému vyústění prosincových událostí není celková situace pracujících v Koreji příliš dobrá. Jižní Korea dlouhodobě provádí velice drsnou neoliberalní politiku a navzdory opakovaným intervencím ze strany Mezinárodní organizace práce (International Labour Organization, spadající pod OSN) zde ani takové věci jako právo na stávku nebo na založení odborové organizace nejsou samozřejmostí.

Pracovníci textilk v **Kambodži** započali generální stávku s cílem dosažení zvýšení minimální mzdy z 80 na 160 dolarů za měsíc. Stávka byla poměrně úspěšná, zapojilo se do ní dohromady několik tisíc zaměstnanců a podpořila ji rovněž hlavní opoziční strana, která v posledních volbách slibovala navýšení minimální mzdy, čímž si získala podporu pracovníků textilního průmyslu, kterých je v zemi přibližně 350.000 v celkem 500 továrnách.

V reakci na stávku vyzvala asociace zaměstnavatelů vládu k potlačení protestů pracujících. Vláda této žádosti vyhověla a poslala silně vyzbrojenou policejní jednotku, aby zaútočila na demonstraci v jedné z dotčených továren. Policie střílela po demonstrujících z kalašnikovů, nejméně 5 z účastníků stávky bylo zastřeleno, desítky dalších zraněny, celkem 23 lidí pak v návaznosti na protesty zmizelo a předpokládá se, že jsou protiprávně zadrženi.

Brutální zásah sice uspěl v odstrašení většiny protestujících a stávka i demonstrace postupně utichly, přesto ale boj dále pokračuje. Předseda hlavní opoziční strany krátce po policejní akci, která proměnila původně pokojnou stávku v nejkrvavější protesty za posledních více než deset let, oznámil, že se chystá podat stížnost na chování vlády k Mezinárodnímu trestnímu tribunálu a k dalším mezinárodním organizacím.

„V současnosti připravujeme celou proceduru. Odborníků na mezinárodní právo máme dost a věříme, že mezinárodní společenství vytvoří nátlak na vládu, aby vrátila lidu svobodu,“ uvedl předseda hlavní opoziční strany Kem Sokha. Ten byl jen o několik dní později spolu s několika svými kolegy a předáky odborových organizací předvolán před soud, kde se mají zodpovídat ze svého podílu na proběhlých protestech.

Na stížnosti mezinárodními institucím se podílejí také pracovníci organizací, které se zabývají monitorováním dodržování lidských práv v zemi. Ti se shodují na tom, že se jednalo o systematické, disproporční užití násilí. „Nebyly to střety, byla to vražda,“ tvrdí shodně.

Pravdou ovšem je, že Mezinárodní trestní tribunál již v minulosti některé stížnosti kambodžské opozice odmítl projednávat.

Ke stávkové aktivitě docházelo během prosince také v **Německu**. Zdejší zaměstnanci firmy Amazon v této stávce usilovali o zlepšení svého statutu v rámci firmy – v současnosti je většina z nich klasifikována jako pracující v logistice. Ti, kteří se podíleli na stávce, požadují svého statusu na pracujících v prodeji, což by znamenalo vyšší nástupní mzdu a další výhody, mimo jiné právo na kolektivní vyjednávání.

Stávka byla úmyslně naplánována na předvánoční období, kdy se předpokládalo, že firmu poškodí nejvíce. To se ovšem nepotvrdilo – podle vedení firmy nezaznamenal Amazon žádný dopad na své tržby, naopak počet uskutečněných prodejů oproti loňskému roku vzrostl.

Zaměstnanci Amazonu v Německu, kde má firma největší zastoupení v Evropě, stávkovali v loňském roce již podruhé – poprvé se tak stalo v květnu. To byla vůbec první stávka, kterou Amazon zažil. Optimističtější jedinci přirovnávají situaci k dění kolem Walmartu, další prominentní americké firmy, která v Německu ztroskotala kvůli vyhraněným neshodám se svými zaměstnanci, které doprovázelo několik stávek. Jakkoliv z toho plyne pozitivní zpráva o tom, že v Evropě jsou stále ještě výrazně vyšší standardy ochrany zaměstnanců než v jiných částech světa, je také důležité nezapomínat na to, že více než půlrok úsilí včetně dvou stávek nepřinesl zaměstnancům Amazonu žádné zlepšení.

Hlavním důvodem neúspěšnosti stávky je zřejmě fakt, že Amazon má velmi malé množství stálých zaměstnanců. Lidé, kteří pro firmu pracují, mají ve většině případů zkrácené nebo dočasné úvazky, nemají proto tak silnou motivaci k účasti na stávkách a k boji za lepší pracovní podmínky a je poměrně snadné je zastrašit. To je fenomén, který je v posledních letech v Evropě na vzestupu, a to včetně České republiky, kam se právě Amazon chystá v brzké době expandovat.

Chris Harman: Krize v zemědělství (Doslov z roku 1988)

Kniha Státní kapitalismus v Rusku od Tonyho Cliffa, která poprvé vyšla roku 1947, je první ucelenou marxistickou analýzou tzv. komunistického režimu. Práce se zaměřuje především na stalinistický režim ve 30. a 40. letech. Autor v ní přesvědčivě ukazuje, že ruská byrokracie je vládnoucí třídou, jež hraje stejnou úlohu jako buržoazie v tradičních kapitalistických zemích, a stalinistický režim je proto třeba chápat jako zvláštní, státně byrokratickou formu kapitalismu. Dílo je aktuální i dnes, nabízí totiž pádnou odpověď na primitivní antikomunismus, který propaguje většina masmédií. Kniha je překládána na pokračování pro Solidaritu; předcházející kapitoly jsou k dispozici na www.socsol.cz.

KRIZE V ZEMĚDĚLSTVÍ

Ke Stalinovu dědictví patřil také rozvrácený venkov a zemědělství, jež zabředlo do více než čtvrt století dlouhé stagnace. Objem sklizně v letech 1949–1953 byl pouze o 12,8 % vyšší než v období 1910–1914, zatímco počet obyvatel za stejnou dobu vzrostl asi o 30 procent. Produktivita práce v zemědělství v 50. letech nedosahovala v Sovětském svazu ani pětiny úrovně Spojených států.

Tato stagnace se pro režim stala hrozbou z řady důvodů. Za prvé, venkov až doposud sloužil jako rezervoár pracovních sil pro rozvíjející se průmysl. Další uvolňování pracovní síly z venkova však už nyní nebylo možné. Jediným řešením by byl nárůst produktivity práce v zemědělství. Za druhé, z venkova byly čerpány kapitálové zdroje (např. obilí, za něž venkov ne získal žádnou protihodnotu) nezbytné

pro rozvoj průmyslu. Tato možnost však byla nyní ohrožena. Stalinova metoda „primitivní akumulace“, jež měla urychlit rozvoj průmyslu, se nyní stala brzdou celé ekonomiky.

Chruščov se s touto krizí pokoušel vypořádat metodou „cukru a biče“. Cukrem měly být reformy, jež zvyšovaly ceny zemědělských produktů vykupovaných od zemědělců. Reformy dále zvyšovaly státní investice do zemědělství, poskytovaly větší autonomii v plánování výroby kolchozům a zmírňovaly kontrolu produkce soukromých rolnických pozemků. Takovéto reformy však byly doprovázeny ohromnými „obtížemi“:

Vůle venkovanů zvyšovat zemědělskou produkci byla podlomena 25letým terorem a plundrováním... Je velmi pravděpodobné, že mírný nárůst investic do zemědělství a odměn pro zemědělce měl

na rolníky spíše opačný než motivační účinek. Zdeptaní rolníci reagovali na změny lhostejně a s vyššími cenami potravin tak mohla vůle pracovat spíše klesnout. Možná že kdyby byly pobídky výraznější a trvaly výrazně delší dobu, podařilo by se šrámy minulosti překlenout a přimět zemědělce ke zvýšení aktivity. Naneštěstí, Chruščovovi chyběl jak nadbytečný kapitál, tak dostatek času.

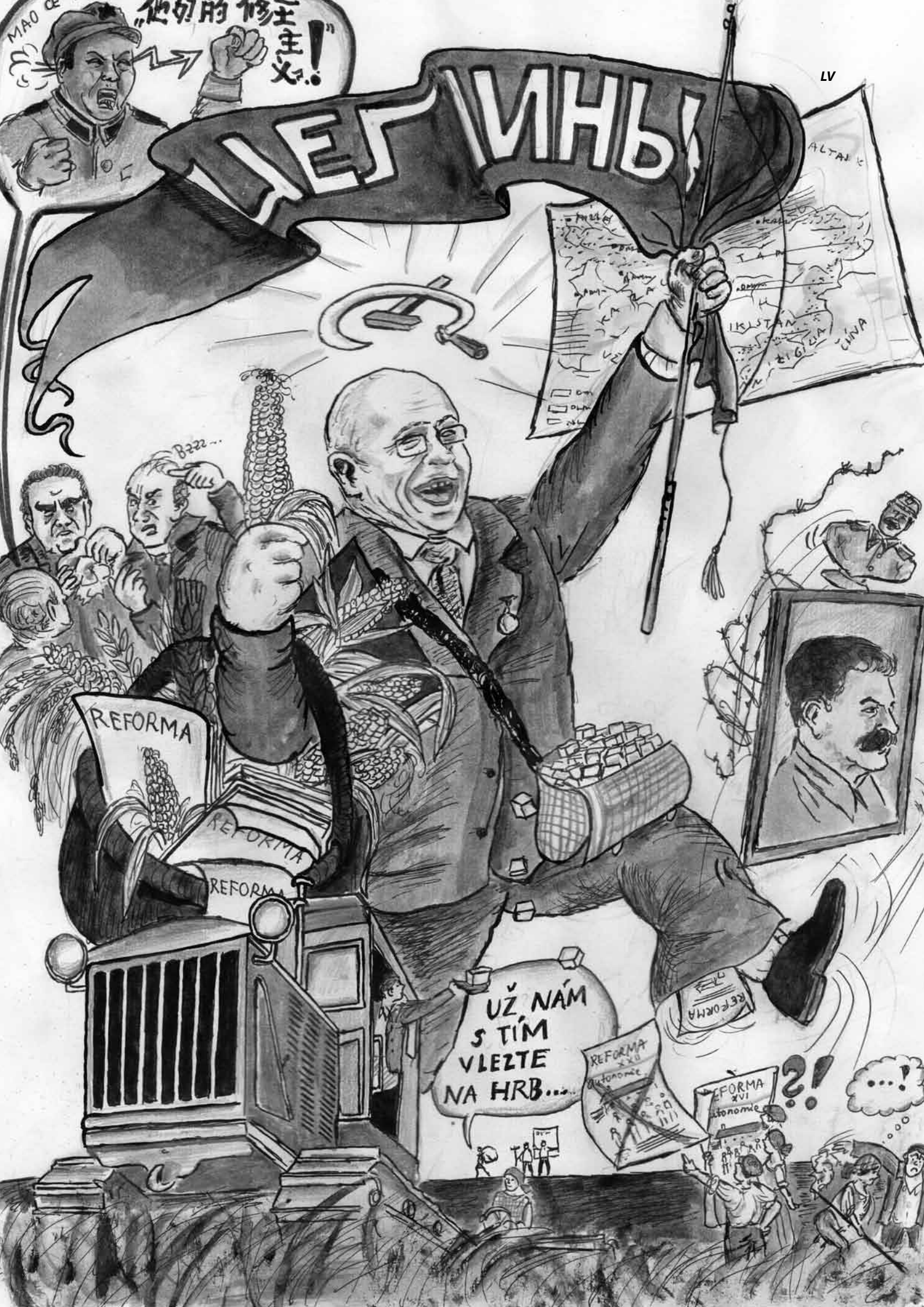
Vyšším investicím do zemědělství bránila mezinárodní situace, jež nutila státy ke zbrojení, a tím k fantastickému plýtvání prostředky. Mnoho prostředků pohltit také masivní byrokratický aparát spravující ekonomiku. Právě tyto důvody nakonec donutily ruské vedení opět sáhnout po biči a znovu se uchýlit k přísně centrálnímu řízení. A to i přesto, že to bylo v přímém rozporu s předchozí snahou poskytnout zemědělcům větší pobídky. Vzápětí poté, co bylo rolníkům umožněno svobodně hospodařit na svých soukromých pozemcích, jim byla zabavována úroda. Po poskytnutí autonomie kolchozům následovala kampaň usilující o budování přísně centralizovaných státních družstev.

A protože ani cukr ani bič ke zvýšení produkce nevedl, přišlo vedení s velkolepou kampaní, již mělo ruské zemědělství prakticky přes noc dohnat náskok Ameriky. Tento plán zahrnoval například využití panenské půdy či masivní pěstování kukuřice (polovina 50. let). Ani tímto způsobem se však krize nevyřešila. Sklizeň obilí, jež měla v letech 1956 až 1960 narůst o 40 procent, se zvýšila o pouhých 2,7 procenta a poté stagnovala. V roce 1963 tak muselo Rusko nakoupit miliony tun obilí ze zahraničí. Výroba masa v roce 1960 jen stěží přesáhla třetinu plánované produkce.

Tony Cliff poznamenal, že „vyřešení krize v zemědělství je hlavním bodem Chruščovova programu, a pokud ji nevyřeší, může to znamenat jeho konec“. Několik měsíců na to byl Chruščov sesazen politbyrem, které mu vyčítalo „bláznivý způsob řízení“, který nikdy nefungoval.

▲ ilustrace: Lucie Vychodilová

Solidarita

Socialistická Solidarita v sociálním hnutí

1998

Rasisty je zavražděn zahraniční student. SocSol iniciuje sérii bouřlivých protestních demonstrací. Vzniká Iniciativa proti rasismu. Její aktivisté např. přelepují volební billboardy republikánů, pořádají blokády volebních stánků. Přispějeme k tomu, že v českém parlamentu nesedí fašisté.

2000

V Praze se připravuje velký sjezd finančníků z MMF. Ti se významnou měrou podílejí na sociální a ekologické devastaci světa. Chystá se protestní demonstrace a kontrasmmit. SocSol se aktivně zapojuje do Iniciativy proti ekonomické globalizaci (INPEG).

Protesty jsou velkým úspěchem alterglobalizačního hnutí. Na demonstraci se sjede 15 000 lidí, finančníci končí o den později.

2002

Ve Florencii se koná první Evropské sociální fórum (ESF). Zde probíhá miliónový pro-

test proti chystané invazi do Iráku. SocSol jako jediná česká antikapitalistická skupina pořádá na fórum výpravu. Organizujeme také početné výpravy z ČR na následná ESF v Paříži a Londýně.

2003

Bush útočí na Irák. SocSol inspiruje vznik Iniciativy proti válce a podílí se na jejím fungování. Iniciativa se stává ohniskem demonstrací proti chystané invazi. I lidé v ČR se tak zapojí do největší světové protiválečné demonstrace v dějinách. 15. 2. 2003 protestuje 15 miliónů lidí. USA a Británie již dnes uvažují, jak se z Iráku stáhnout. K tomu významně přispělo protiválečné hnutí.

2006

Plánuje se vybudování raketové základny v ČR. Vzniká Iniciativa Ne základnám. Ta sdružuje více než čtyřicet organizací, pořádá debaty, happeningy a demonstrace. U vzniku však byly skupiny pouze tři, mj. SocSol. Stavba

základny je nakonec zastavena, což znamená velké vítězství demokracie v ČR a posílení hnutí proti globálnímu kapitalismu.

2010

Pravicová vláda ODS, TOP 09 a Věcí veřejných chystá drastické škrtky v sociální sféře. Postihnout mají především ty nejchudší. V srpnu 2010 se dává dohromady ProAlt – iniciativa pro kritiku reformů a na podporu alternativ. Jedná se o dosud nejpestřejší a nejširší levicovou platformu v ČR. Je v centru aktivistického odporu proti reformům, spolupracuje s odbory a organizuje tisícové demonstrace. Socialistická Solidarita se jako jediná radikálně levicová skupina v ČR do ProAltu zapojuje.

2011

SocSol stojí u vzniku iniciativy Za svobodné vysoké školy, která na jaře 2012 organizuje dosud největší studentské protesty od r. 1989.

Solidarita

Za čím stojíme

IRACIONÁLNÍ A ABSURDNÍ SYSTÉM

Globální kapitalismus je systém nerovnosti, ve kterém chudí chudnou a bohatí bohatnou. Stamiliony hladoví a umírají na snadno léčitelné nemoci, zatímco je technologicky možný důstojný život pro všechny. Systém upírá drtivě většině možnost rozvíjet své tvůrčí schopnosti a degraduje ji na úroveň stroje. Lidé jsou nuceni pracovat déle a na více úvazků, zatímco nezaměstnanost stále roste a uvrhuje další masy do chudoby a nejistoty. V kapitalismu vznikají války o suroviny a trhy, jsou drancovány přírodní zdroje, likvidována kulturní rozmanitost. Ačkoli jsou veškeré hodnoty tvořeny lidskou prací, kontrolu nad jejich distribucí má kapitál. Kapitalismus spočívá v honbě za ziskem na úkor lidských potřeb. Je to iracionální a absurdní systém.

ZA SOCIALISMUS ZDOLA

Jako alternativu ke kapitalismu nabízíme systém, který nazýváme socialismem zdola. Jedná se o systém samosprávných rad, jež rozhodují o politických i ekonomických otázkách. Demokracie zde není omezena na hlasování jednou za čtyři roky, ale proniká dennodenně všemi oblastmi života společnosti. To umožňuje začít vytvářet společnost bez nezaměstnanosti, bez chudoby, bez útlatu.

Naprosto odmítáme režimy bývalého východního bloku v ČSSR, SSSR, ale také v Číně, na Kubě atd. Považujeme je za tzv. státněkapitalistické režimy. Jestliže dnešní kapitalismus je typický mocí nadnárodních korporací a jim poplatných parlamentů, měla tehdy veškerou ekonomickou a politickou moc třída stranické byrokracie. Hlásíme se k tradici levicové opozice vůči těmto režimům.

Podporujeme zápasy námezdně pracujících za kratší pracovní dobu, vyšší mzdy, lepší pracovní podmínky, bezplatnou lékařskou péči a sociální zabezpečení a všechny ostatní emancipační snahy. Nespolehneme ovšem na parlamentní politiku. Jen nezávislá aktivita pracujících prostřednictvím stávek, kampaní, manifestací apod. může vést k systematické změně. Jen sami pracující mohou dosáhnout svého vlastního osvobození.

SOLIDARITA

Úsilí o socialismus zdola je součástí celosvětového boje. Prosazujeme solidaritu s pracujícími, nezaměstnanými a utlačovanými v jiných zemích. Jsme v zásadní a aktivní opozici vůči všemu, co proti sobě staví neprivilegované obyvatele různých zemí, různé národnosti, různé barvy pleti, různého pohlaví, sexuální orientace, náboženství či profese. Podporujeme tedy kampaně a boje

proti rasismu a xenofobii; proti islamofobii, nesnášenlivosti vůči Romům apod. Bojujeme za úplnou politickou, ekonomickou a sociální rovnost žen a mužů, vystupujeme proti diskriminaci na základě sexuální orientace.

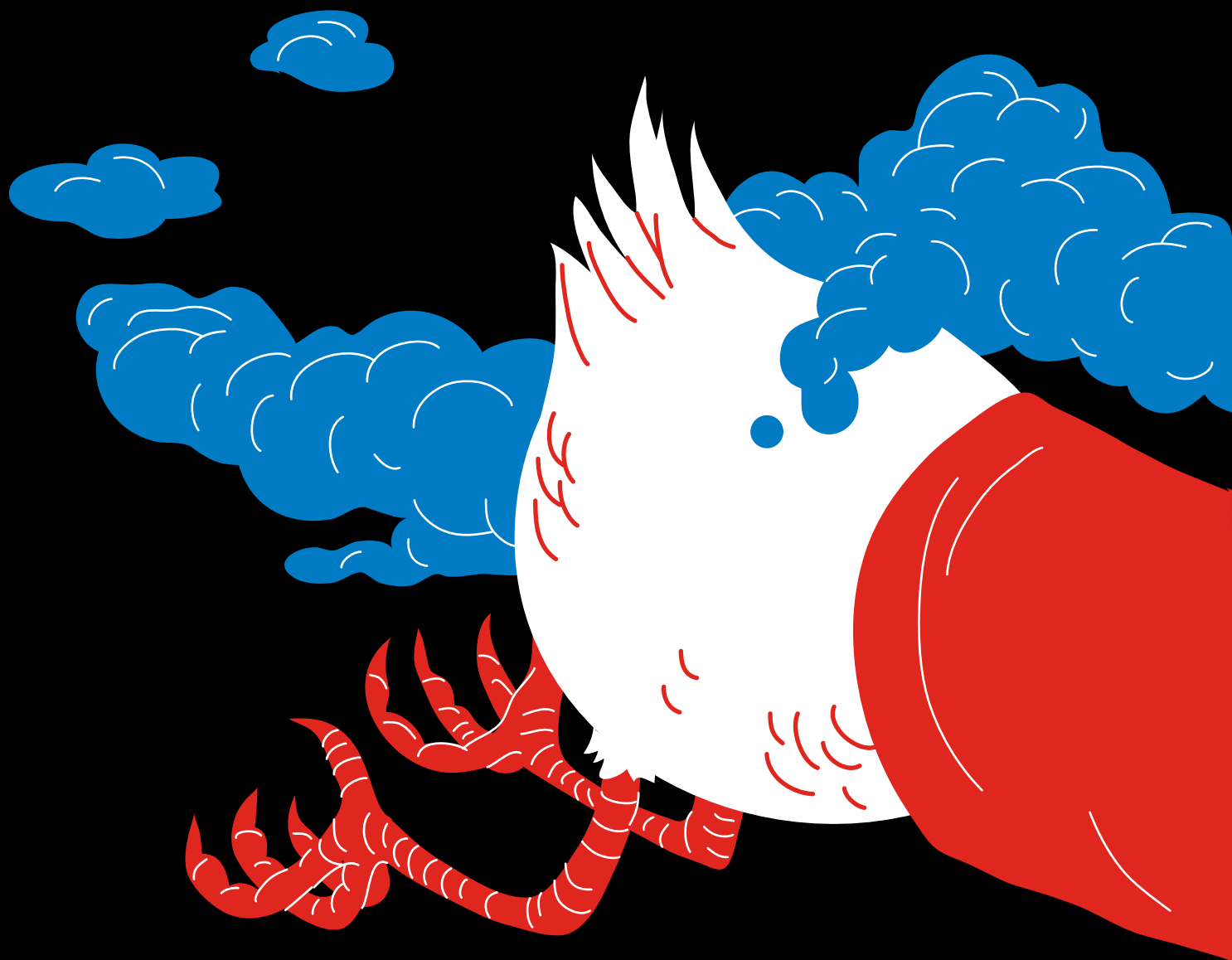
Fašismus a nacismus považujeme za zásadní hrozby všem dosaženým demokracií a sociálním právům. Ačkoli jejich hesla často znějí antikapitalisticky, ve skutečnosti jsou fašismus a nacismus pokračováním kapitalismu, jen jinými prostředky. V dobách krize jsou tyto politické hrozby zvláště aktuální.

REVOLUČNÍ ORGANIZACE

Kapitalistický systém vytvořil vysoce organizované instituce včetně státu, které kontrolují bohatství, média a represivní složky. Abychom čelili moci těchto institucí, musíme se sami organizovat. Chceme být zárodkem revoluční strany, která bude spojovat aktivisty různých hnutí a pracující třídy. Na rozdíl od parlamentních stran pro ni bude účast ve volbách jen prostředkem, jak dále šířit myšlenky svobody, rovnosti a solidarity. Tato revoluční organizace může zásadně přispět k tomu, aby emancipační hnutí sílila, a podílet se na rozvíjení myšlenek a strategií, které povedou k překonání kapitalismu.

Přidejte se k nám!

Prodejní místa časopisu

TABÁK HOLEŠOVSKÝ

Hrnčířská 65, Ústí nad Labem
otevírací doba: po, út, st, čt, pá 7–22 hod., so, ne 9–21 hod.

KAVÁRNA TŘI OCÁSCI

www.triocasci.cz – Gorkého 37, Brno
otevírací doba: po, út, st, čt, pá 8–22 hod., so, ne 10–22 hod.

GALERIE TRANZITDISPLAY

www.tranzitdisplay.cz – Dittrichova 9, Praha 2
otevírací doba: út, st, čt, pá, so, ne od 12–18 hod.

GALERIE BERLINSKEJ MODEL

www.berlinskejmodel.cz – Podplukovníka Sochora 9, Praha 7
otevírací doba: st 18–23 hod., dále v době vernisáží
a veřejných debat

Ekumenická
Akademie
Praha

KAMENNÝ OBCHOD FAIR&BIO

www.ekumakad.cz – Sokolovská 29, Praha 8
otevírací doba: po, út, st, čt, pá 11–19 hod.

DIVUS – GALERIE, DIVADLO, KNIHKUPECTVÍ A KAVÁRNA

www.divus.cz – Bubenská 1, Praha 7
otevírací doba: otevřeno denně mimo neděle od 11.00 do 22.00

ČESKÁ ČAJOVNA

www.ceskacajovna.webgarden.cz – U Školy 121, Nové Strašecí,
otevírací doba: po, út, st, čt, pá 12–21 hod., so 18–23 hod.

MÁTE TIP NA NOVÉ PRODEJNÍ MÍSTO SOLIDARITY?

Neváhejte a napište nám!
redakce@socsol.cz